

Ampo Cunea KAM TO IHTĒM XÀ Jarĕn Xà

Yhỹ, pĕ Mojxe xwỳ pĕ Pahpãm jarkwa kôt, Ixaher catĕjĕ japackre catĕ. Ne ajco me cumã Pahpãm jarkwa jarĕ, ne ahna ihhôt. Ne cute **Mam Ikhàhhôt Tũm** ita to xĩc ne ihhôt. Mam ihkàhhôt ita pĕ **Ampo Cunea Kam To Ihtĕm Xà Jõ Kàhhôt** (Kam To Ihtĕm Xà). Ne ihkàhhôt ita, Pahpãm te pjĕ kam mam ampo cunea ton na me pamã harĕ. Ne hanea ne Atãw me, mehkra to me pamã awjarĕ. Ne hanea ne Nowe me, mehkra te, Pahpãm te cõ to ampo cunea jipej xà ata pĕ me amji pytãr na, me pamã to awjarĕ. Ne hanea ne Aprãw me, Ixac me, Jaco pĕ Ixaher me, mehkra to me pamã awjarĕ. Ne ihkàhhôt ita jicu xà kam ri, Canãn jõ pjĕ pĩn, Ejit jõ pjĕ wỳr Ixaher catĕjĕ pintuw na, me pamã harĕ.

Yhỹ, pĕ Aprãw jõ caku atajĕ kam, ajteare mã pjĕ nõa kam me hũmre nõ japrỳ te Jo ita ihkrĩ. Nari hõ kàhhôt japrỳ te Jo **Jõ Kàhhôt** (Jo). Ne ite **Ampo Cunea Kam To Ihtĕm Xà Jõ Kàhhôt** cajpuw hõ kàhhôt nõr, Aprãw jarĕn xà cumam.

Ne pĕ hũmre ata impeaj to impej, ne ihtỳj catyt kam Pahpãm kôt ipa, ne ampo cunea na Pahpãm cajpuaw. Mã me pahcurĕ xwỳn pĕ Xatanaj te Jo na Pahpãm wỳr, cute to kĕn

prãmte. Mã cute Jo capi prãmte cumã hahkre. Mã cute to kĕanre. Mã cute amji pupun to kĕanre cakrô, nee cute Pahpãm na ihcakôt kĕn

nare, ne ihtÿj ampo kĕn cunea mǎ awcanǎ, ne nee cute Pahpǎm to amji mǎ ihhimpej jicu nare. Cwÿrjapĕ ri Pahpǎm te cute amji pupun xà kĕanre ata jirŏ pĕ hacpÿa mǎ to impej.

*Pĕ Pahpǎm amcro te xĕj kam ampo cunea to
Kam To Ihtĕm Xà 1.1-31*

¹ Pĕ nee jŭm Pahpǎm ton nare, ne nee jŭ caxuw amji ton nare, ne ramǎ pjĕ ton xwÿjre na ihkrĭ rohnÿtti mǎ. Pĕ mam Pahpǎm cŏjkwa me pjĕ me, ampo cunea to. Ne nee pĕ ampo to, ampo itajĕ ton nare.

² Pĕ pjĕ ata kam ampo hamreare, ne caprÿ, ne kam awcapàtkuti, ne cŏ me pjĕ cormǎ ajcacwa tu. Pĕ Pahpǎm Carŏ Pejti ata, cŏ me pjĕ picacwÿr ata cwÿrpĕ, curia ajco apu ipa.

³ Mǎ Pahpǎm te hŭjarĕn to:

— Imǎ hàhcujro xà nŏ na prǎm! — hajÿr me ajkaam, mǎ amcro pyrentu.

⁴ Mǎ Pahpǎm te amcro ita pupun, mǎ cumǎ impeaj to impej, mǎ cute amcro me caxwa to ipicapŏn.

⁵ Ne cute amcro mǎ haprÿ to: “Apĕ” hajÿr, ne awcapàtkŏ mǎ haprÿ to: “Caxwa” hajÿr. Hŏhŏ, amcro cakŏnĭ ita na, pĕ hapĕn xà itajĕ kwÿ ton to hane.

Amcro pijakrut ata kam Pahpǎm jàpĕn xà

⁶ Ne amcro pijakrut jŏ iràrà na, pĕ Pahpǎm cŏ mǎ harkwa to:

— Amji to ajcapŏ, ne kÿj rŭm cŏjkwa wÿr akwÿ api ne ahtwÿ, ne harǎ mǎ pjĕ kam akwÿ ahtwÿ — hane.

⁷ Mǎ cô te amji to ipicapôn pyrentu, ne kÿj pê ita jàhhuc, ne harǎ mǎ ita jàhhuc.

⁸ Mǎ Pahpām te kÿj rŭm ita mǎ haprÿ to: “Côjkwa” hajÿr. Hōhō, amcro pijakrut kam pê hàpên xà itajê kwÿ ton to hane.

Amcro incrê ata kam Pahpām jàpên xà

⁹ Ne ahna amcro incrê jō iràrà na, pê Pahpām pjê kam cô me amcrà mǎ harkwa to:

— Me amji to ajcapô, ne ita wÿr amcrà, ne ita wÿr cô — hane me ajkaam, mǎ cute amji to ipicapôn.

¹⁰ Mǎ cute amcrà mǎ haprÿ to: “Pjê” hajÿr. Ne cute cô te cuprôn ata mǎ haprÿ to: “Côxwa” hajÿr. Ne cute hōmpun, mǎ cumǎ impeaj to impej.

¹¹ Pê Pahpām pjê mǎ harkwa to:

— Amji kam pīhhy me, pīhhô me, ahpyānre na ajpên caxuw me hàprà hy cunea to — hane.

¹² Mǎ cute amji ton pyrentu, ne pjê kam apu hapôj. Ne ahpyānre na ajpên caxuw kam ihhy, ne kam hô ne hapôj. Mǎ cute hōmpun, mǎ cumǎ impeaj to impej.

¹³ Hō, ahna amcro incrê itajê kam, pê hàpên xà itajê kwÿ ton to hane.

Amcro te cwat ata kam Pahpām jàpên xà

¹⁴⁻¹⁵ Ne ahna amcro te cwat jō iràrà na, pê Pahpām côjkwa mǎ harkwa to:

— Amji kam gâhcujro xà nō to, mār quê pjê kujro, ne caxwa me amcro to ajcapô, ne amcro me, putwrÿ jō amcro me, caku jō putwrÿ cahyt — hane. Mǎ cute amji ton pyrentu ne ajêt.

¹⁶ Ne cute hàhcujro xà catia to ipijakrut ne ton. Pê amcro to ihhimpej catê ata ri ampeaj kam cati, ne caxwa to ihhimpej catê ata ri hapyre mã incire. Ne hanea ne cute caxêre ton.

¹⁷⁻¹⁸ Ne ma còjkwa kam apu haxôr, cute pjê kujro, ne caxwa me apê to ihhimpej, ne amcro me awcapàtkô to ipicapôn prãmte. Mã cute hõmpun, mã cumã impeaj to impej.

¹⁹ Hõ, ahna amcro te cwat itajê kam, pê hàpên xà itajê kwý ton to hane.

Amcro te xïc ata kam Pahpãm jàpên xà

²⁰ Ne ahna amcro te xïc jõ iràrà na, pê Pahpãm còxwa me còjkwa mã harkwa to:

— Hã, ate amji kam ampo to me apijapar xà atajê to amji kam me hipu tu ne, còjkwa kam pryjara tor xà me, cô kam ampo cunea prar xà atajê mea mã — hane.

²¹ Ne Pahpãm te cô kam ampo te amji to ipijapar xà atajê cunea ton, còxwa kam ampo catia atajê mea mã, ahpÿanre na ajpên caxuw, mã hàhtôa to hàhtô. Ne hanea ne, ajpên caxuw pryjara cunea ton, ne hõmpun, mã cumã impeaj to impej.

²² Mã cute ihcunea caxuw carôt jõr ne cumã harkwa to:

— Me akra to me hàhtôa, ne ma cô kam me apicamên to me mõi, ne me cô to hipu tu ne. Ne kÿj pê cuwênre tore to hàhtôa ne, ne ma me apicamên to me mõi — hajÿr.

²³ Hõ, ahna amcro te xïc itajê kam, pê hàpên xà itajê kwý to hane.

Amcro te xêj ata kam Pahpãm jàpên xà

²⁴ Ne ahna amcro te xêj jŏ iràrà na, pê Pahpãm pjê mã harkwa to:

— Hã, pjê, amji kam ampo cunea capônÿre te amji to ipijapar xà atajê to, ne pjê na ampo apu ipa atajê to, ne ampo pry jàprêhti atajê to, ahpÿanre na ajpën caxuw — hane. Mã cute amji ton pyrentu.

²⁵ Ne Pahpãm te ampo pryre jàprêhti itajê ton, ne ampo capônÿre itajê ton, ne pjê kam ampo apu ipa itajê cunea ton, ahpÿanre na ajpën caxuw. Ne cute hõmpun, mã cumã impeaj to impej.

Pê Pahpãm me panquêtjê to

²⁶ Jirô pê mã ri Pahpãm te ajpën mã:

— Ita caxuw cu ha amji kôat me hũmre nŏ to, quê ha cupê me pahpyràac, ne ihtÿj amji kampa. Ne quê ha hanea ne côxwa kam tep me, côjkwa kam pryjara me, pjê kam ampo capônÿre atajê me, pryre jàprêhti atajê me, pjê kam ampo apu ipa itajê jamâr to ipa, ne me to ihhimpej to ipa — hajÿr.

²⁷ Ne cute amji kôat jũm xũmre ata ton, ne cahãj ita ton.

²⁸ Ne cute me cumã harkwa to:

— Me akra to me hàhtôa to hàhtô to me mŏ, ne ma me apicamën to me mŏ, ne pjê to me hipu to me mŏ, ne amji mã me hũtà ne me to ahimpej to me mŏ. Ne côxwa kam tep to me ahimpej, ne côjkwa kam cuwênre to me ahimpej, ne ampo cunea pjê kam apu ipa atajê to me ahimpej.

²⁹ — Ne ate me gŏ to, me gàpàn xà caxuw, ite me amã ihhy cunea me, pĩxô cunea ton, ate mehkur xà caxuw.

³⁰ Ne pryre me, pryjara me, pjê kam ampo ipa atajê me, por ampo cunea amji cajpê ne încaca atajê mã, ite ahtu me ahtetet cunea ton, cute ihkur xà caxuw — hajÿr. Hõ, pê ampo itajê cunea ton to hane.

³¹ Ne cute ihcunea pupun, mã cumã impeaj to impej. Hõ, ahna amcro te xêj atajê kam, pê hàpên xà atajê kwÿ ton to hane.

2

Pê Pahpãm amcro te xet ata kam kôt

Kam To Ihtêm Xà 2.1-25

¹ Pê Pahpãm cõjkwa me, pjê me, cõxwa jipêj, ne kam ampo te amji to ipijapar xà atajê cunea to.

² Pahpãm te amcro te xêj atajêa kam, cute hàpên xà itajê cunea jipêj. Cwÿrjapê ri cute amcro te xet ton ita kam ri ihkôt xà, na ri nee kam hàpên xà nare.

³ Ne cute amcro kam ihkôt xà ata to ajteare mã, ne cute to impejti, kam ihkôt xà na. Ampo na? He cute amcro ata xwÿjrea na ampo cunea jipêj, na quê ha cute xet ata kam cama kôt.

Pê Pahpãm Atãw xwÿ pê me panquêtti to

⁴ Pê Pahhiti pê Pahpãm cõjkwa me pjê to. Pê harên xà catia hane he:

⁵⁻⁶ Pê nee cormã kam ampo hiprãj nare, ne nee kam ahkêt tetetti nõ hamreare. Pê cormã Pahpãm nee kam ta to iwÿc nare, ne ahcakũm kam atàr ata pê ajco pjê inco. Ne hanea ne cormã pjê kam jũmjê jàpên xà caxuw me hamreare.

⁷ Mā Pahpām te pjê te mehĩ ton ne pea hĩjakre jakôr, mā hĩa na cute amji ton. Hõ, pê mehĩ ton xà ita hane.

⁸ Mā Pahhiti te pjê impejti japry te Etẽ ita kam hàhkre, pyt japôj xà rûm, ne kam pjê te mehĩ xũmre jĩa mã hikran, kam ihkrĩ xà caxuw.

⁹ Mā Pahhiti pê Pahpām te Etẽ jŏ pjê kam ampo pej pit kre. Mã ahpÿanre na ajpẽn caxuw pĩxô pâr pej pit japôj ne hiprāj, ne ihkur xà caxuw ihcunea impeaj. Ne pjê ata jipôc ri Pahpām te pĩxô pâr to ipijakrut ne ihkre, atajê ri ihkwÿ pê ajteare mã. Ne pyxit ne cupê mehtĩr rohnÿtti mã xà jŏ pĩxô. Na quê ha jũm te pĩxô ata nõ krêr na, quê ha jũ caxuw ihtyc nare, ne quêt ihtĩr rohnÿtti mã. Ne ihnõ ata pê ri ampo pej me, ampo kên jahkre pej xà jŏ pĩxô pâr. Na quê ha jũm te pĩxô ata nõ krêr na, quê ha ihcunea na amji jahkre pej ne ihkrã kre.

¹⁰ Ne pjê ata kam Pahpām te cô ton, mã ajpjê, cute pjê inco xà caxuw. Ne Etẽ jŏ pjê ata pĩn pê cô ata cato, ne kaam ihcahkũm, ne cute amji to cwat ne ajpjê.

¹¹⁻¹⁴ Atajê ri ahpÿanre na hapry itajê te hajÿr he: Pixõ jŏ cô me, Gijõ jŏ cô me, Tice jŏ cô me, Cômpejti jŏ cô.

¹⁵⁻¹⁷ Mā Pahpām pê Pahhiti te pjê ata kam hũmre pê Atãw xwÿ ata mã hikran, kam ihkrĩ ne cute hamãr, ne kam hàpên xà caxuw. Ne cumã pĩxô pâr pyxit ne ihcawpa ne cumã:

— Ca ha gapacta ne atÿj pĩxô pâr itajê xô cunea ku, ne por ampo pej me, ampo kên jahkre pej xà jŏ pĩxô ata, ca ha nee ihnõ krêr nare. Ampo na? Ca ha ate ihnõ krêr na, ca ha ramã impejti xà

jahkre pej, ne ihkêanre xà jahkre pej, ne hanea ne amcro ata kam atỳj atyc kam tẽ — hane.

18-20 Ne pê ramã pjê ata kam ahpÿanre na ajpẽn caxuw pjê kam pryre atajê to, ne kỳj pê ahpÿanre na pryjara ton pa. Ne ma ihcunea to mō, Atãw wỳr, ne cumã ihcunea jahkre, mãr quẽ Atãw ahpÿanre na ihcunea mã haprỳ jōr pa. Mã cute amji mã ampo mã haprỳ jōr prãmti ata na, cute cumã hōr partu. Ne haprỳ ata na quẽ ha ipa rohnỳtti mã. Ne cute pryre capônÿre mã haprỳ, ne ahkêt kam pryre atajê mã haprỳ, ne kỳj pê pryjara cunea mã haprỳ jōr partu.

Pê Pahpãm cahãj pê me pahnã to

Ne ampo itajê cunea jipôc ri, Atãw te nee amji caxuw ampo pê ihnō ata mã cator nare. Jirô pê mã ri Pahpãm pê Pahhiti te amji mã:

— Imã hũmre ita ahte apu ipa ita na to prãm nare, na wa ha hĩa na cumã catê nō to — hajÿr.

21 Ne jũ mã cute Atãw ton ne to hōtxwaa to hōtxwa, mã hōt mã ihtyctu, ne ihtỳj nō ne gōr. Mã Pahpãm te hiwrỳhhi nō caxàr, ne hacpÿa mã haxà to cumã ipijapỳn.

22 Ne hiwrỳhhi ata to cumã cahãj ton, ne ma hỹrmã to mō, mã ramã ipimprar, mã cute cumã hōr.

23 Mã Atãw te harkwa to:

— Taamã! Pahpãm te ijiwrỳhhi kwỳ caxàr ne to imã cahãj, na ri quêt cupê ijĩa kwỳ, cwỳrjapê wa ha cumã haprỳ to: “Cahãj” — hane.

24 Cwỳrjapê quẽ ha ita caxuw me hũmre menxyrxwỳ me, me hũmjê jicu, ne me hikwa

tuw, ne ma mehprō wÿr me rē, ne mehprō me, me ajcaxê ne ajpĕn kam me pyxit peaj.

²⁵ Pê Atāw me hīxi nee mehkà to me amji pro nare, ne mehcakrô ame ipa, ne nee ajco ajpĕn kam amehpahàm nare.

3

Pê Xatanaj me panquêtjê mã ihhêj

Kam To Ihtēm Xà 3.1-24

¹ Ne pjê kam Pahpām te ampo cunea ton atajê jirôa pê cagāti ita

te amji jahkre kitre nare. Ne ma cahāj ata wÿr tē ne ahna hàhtêp, ne cute ihcukij, ne cumã:

— Xà ampeaj kam Apām Cati te, ate me pīxô itajê cunea kur tēte me amăn? — hajÿr.

²⁻³ Mã cahāj ata cumã:

— Quê, itÿj ite mehcunea kur xà. Ne por ipàr pyxit peaj ne ihkwÿ jipôc ri xa ata ri, Inxū Cati te intēte me imăn, wa nee mehnō krēr nare, ne nee ahna me ijūhkra nōr nare, ne amehcupĕn nare. Nāmri wa ha mempar nare na, wa ha itÿj me ty, ita na ri Inxū Cati pê Pahhiti te me imã harĕn — hane.

⁴⁻⁵ Mã cagāti cumã:

— Quê! Ame amã ihhêj, ca nee me atyc nare! Ampo na ri ame amã ihcawpa? Nee mã ampo na nare. He ate mehnō krēr, ne cume, me apipĕan, ne mempej jahkre pej ne mehkĕn jahkre pej cupate ri ame amã ihhêj — hane.

Pê me panquêtjê Xatanaj kampa

⁶ Mã cahāj ata te ihtÿj harkwa kôt pīxô ata kur xà na impeaj na amji mã to hajÿr. Ne cute pīxô

ata pupun, mã cumã impejti, ne ihtÿj amji mã cute amji jahkre pej xà caxuw impej na cute to hajÿr. Ne cute hô nõ hyr ne ihkrêr, ne hanea ne impjên mã ipyr ne cumã hõr, mã cute ihkrêr.

⁷ Me ajkaam cute ampo cunea jahkre pej kam ihtĕm, ne cute mehcakrô na me amji jahkre pej, ne amehpahàm pyrentu. Cwÿrjapê ri cute me pĩhhô kĕhkĕn, ne me cahyr, ne me to amji pro.

Pê Pahpãm me panquĕtjê crôn xà kêanre to me cucrô

⁸ Ne pyt ata kam ramã ahprepre to mõr kam, mã cute pjê impejti ata kam, me Pahhiti pê Pahpãm mõr na me kam hapac, ne ajwar cupê pĩ catàtkre na me ipimxur.

⁹ Mã cute me cumã hàkjêr ne me cumã:

— Atãw, ampo na mã ca apu ipê amxu? — hajÿr.

¹⁰ Mã Atãw cumã:

— Wa ite ajpĕn amõr na me apar, ne ate icakrô na me ipupun cupate, wa apê me ipimxur — hane.

¹¹ Mã cumã:

— Jũm te mã acakrô na garĕn? Xà ajkĩ ate, ite amã pĩxô pàr cawpa ata nõ krêr? — hane.

¹² Mã Atãw cumã:

— Ýhÿ, por ate imã cahãj jõr ata te ri imã hõr, wa ite ihkrêr — hane.

¹³ Mã Pahhiti pê Pahpãm te cahãj ita mã:

— Pÿhàpà, ampo na mã ajte ate me hajÿr? — hajÿr.

Mã cumã:

— Por cagãti ata te ri imã ihhêj, wa ite ihkrêr — hane.

14 Mă Pahpām te cagāti ata mǎ:

— Ca ate me cumǎ amji kam gapac xà to hajǵr cwȳrjapê, wa ha acrôn xà kêanre ita to acrô he. Ampo pryre capônȳre me hàprêhti atajê jirôa pê akêanre. Na quê ha apa xà ita pê ajteare mǎ, na ca ha pjê kam atu na apu pra, ne pjê jacrô pit kur to apu apa rohnȳtti mǎ. Quê ha ampo pryre kwȳ cunea, ma ame acaca, ca ha ahnaa jũ caxuw gamre.

15 Hamre, ita caxuw ca ha cahāj ita me apê ajpên curê xwȳn. Quê ha hanea ne me atàmwxwȳ me, mehtàmwxwȳ pê ajpên curê xwȳn. Ne ca ha jũ caxuw amcro nŏ na, cahāj ita tàmwxwȳ tàmwxwȳ nŏ par kat kam ihtŏc, quê ha taa mǎ ato hajǵr nare, ne quêt akrā gāntu — hajǵr.

16 Ne cute hanea ne cahāj ita crôn xà ita to incrôn, ne cumǎ:

— Ita caxuw wa ha amǎ akra xà to ajcamê, ne kypê amǎ to hà nare. Cakrô ca ha atȳj cormǎ amǎ apjên kĭn, ca ha atȳj ahna amji to pŏj, quê ha cupê ato ihhimpej catê. Na quê ha me atàmwxwȳ me acukwa kam, ahnaa me to hām ita na — hajǵr.

17-19 Ne cute Atǎw mǎ hajǵar ne cumǎ:

— Ca ate gĭxia kŏt amji kam gapac, ne ite amǎ pĭxŏ pàr cawpa ata krêr, cwȳrjapê wa ha ita caxuw apê pjê ita to kêanre ne. Quê ha kam hŏmjĭ pàr hapŏj, ne kam ahkêt kêanre hapŏj, na ca ha pĭhhŏ me ampo hy pit kur to apa, ne apêa to apê, ne akuc na cŏ pra, mār quê me amǎ gŏ, ca me apà. Hŏ, ca ha hajǵr to acuhhê ita kam ahnaa awej ne jũ caxuw ty, quê ha pjê ita to me garêt, ca ha hacpȳ mǎ pjê ita na amji jahkre. Ne

pjê ata to pê wa ato, na ca ha hacpÿa mã pjê ita mã axà — hajÿr. Mã ajwar cute mempar.

²⁰ Ne Atâw te hĩxi mã haprÿ to Ewakwÿj, ne haprÿ ita kôt harên xà te “Mehcunea menxi”.

²¹ Mã Pahpãm pê Pahhiti te ampo pry curan, ne ihkà to me cumã mehkà.

²² Ne cute amji mã:

— Ita caxuw quê ha mehĩ itajê pê me pah-pyràac, ne ihtÿj ihkên jahkre pej ne impej jahkre pej. Cwÿrjapê ri cute pĩxô pê mehtĩr rohnÿtti mã xà ata nõ krêr xà nare. Nãmri quê ha cute ihnõ krêr na, quê ha ihtÿj cute ihkên mã hàr xà ita kam amji to ipijapar to ipa rohnÿtti mã — hajÿr.

²³ Cwÿrjapê ri Pahpãm te pjê impejti japrÿ te Etê ata tête me cator, ne ampÿa mã pjê nõ ata wÿr mehkujahêc, mâr quê, cute pjê to Atâw ton ata, curi kam apê ne apà.

²⁴ Cute me cator jirô pê mã ri, pyt japôj xà rûm, Pahpãm te côjkwa kam cumã hàprê catêjê kwÿ pyxwÿr, cute me harkwa jamâr xà na. Ne hanea ne cute wapo xwahhihti pôr ata xãm, cute mehtĩr rohnÿtti mã xà ata jõ pĩxô pâr jamâr prãmte. Mã pra ne ipu na ajrõ ita na.

4

Pê Cãn ihtõ pê Aper cura

Kam To Ihtêm Xà 4.1-16, 25-26

¹ Mã Atâw hĩxi me hikwa, ne cute kam ihkra, mã cumã ihkra xûmre pÿm. Mã cute cumã haprÿ to Cãn. Mã Ewakwÿj te amji jarên to:

— Pahhiti te itehcajpar, mã imã ikra xûmre ita cator — hajÿr.

² Jirô pê mã ri hipêr cumã ihkra xũmre nõa pỳm ata japrỳ te ri Aper. Ne ajwar mehkà. Mã Aper pê carà cahàcre to ipijapar catê, ne Cãn pê ri pur to hàpên catê.

³ Ne amcro nõ na Cãn te Pahhiti mã hàprà ata jŏ xô nõ pyr ne to mŏ, ne cama cumã hŏr prãnte, to kam hapac.

⁴ Mã hanea ne Aper te Pahhiti mã hŏ parxare nõ cakônĩ pỳm ata curan ne hĩ pejti kwỳ pyr, ne to mŏ, ne to Pahhiti kam hapac. Mã cumã Aper jŏ hĩ ata kĩnti, mã cute ahna amji caxàr.

⁵ Ne ma apu Cãn pê hàprà xô ata caca. Mã Cãn incryac kam, ihkuc kêan kam, apu amji kam hapac to mŏ.

⁶ Mã Pahhiti cumã:

— Ampo na mã ca apu acryc, ne akuc kêan kam apu mŏ?

⁷ Ca ha ate icajpuaw ampo ton na, wa ha itỳj ahna amji capa. Nãmri ca ha ate apu amji kam gapac xà kêanre ton to apa na, quê ha akên xà ata pê ihhêj rũm ampo pry jàprê kêanre ata pyrãac, ne ihtỳj apro to prãm, ne taa ato ihhimpej to ipa. Na ca ha caa, akên itajê to amji mã capônỹre ne, ne tohjê, ne caa to ahimpej to apa — hajỳr. Mã Cãn te impar, ne nee ihkôt amji kam hapac nare.

⁸ Ne amcro nõ na cormã ihtŏ kam incryc, mã cumã:

— Hacu ne pŏ kam apu mŏ — hane. Mã ma ihtŏ pê Aper ihkôt mŏ, mã pŏ kam hamreare ata kam, Cãn te Aper kam ihtĕm ne ihcuran.

⁹ Mã ahna ahtũm nare mã Pahhiti Cãn mã:

— Jŏ ri mã atŏ Aper? — hane.

Mã cumã:

— Pÿpÿn, wa ite nee hõmpun nare. Xà ajkĩ ipê itõ jamâr catê, mã ca apu ahna icukij? — hane.

¹⁰ Mã Pahpãm cumã:

— He pÿhàpà! Ampo caxuw mã ate atõ to hajÿr? Pom atõ caprô ita ihtÿj pjêa kam imã akij, ne imã ate to kên jahpan xà ite ato kên na, awjahkre ita?

¹¹⁻¹² Atea amji mã acrôn xà kêanre na gâhwÿr, ne por ate pjê kam atõ caprô jaxwÿr, mã cute to ihkôm ata, quê ha nee hipêr amã gâprà xô nõ jõr nare. Na ca ha ita caxuw cama apu amji jacjê, pjê cunea kam — hane.

¹³ Mã cumã:

— Ite ikên mã ijũcanãr xà ita jirôa pê, ate imã ton.

¹⁴ Ca ha pjê ita pê ikujate, wa ha itÿj apê ampÿa mã pjê cunea kam ipa. Quê ha jũ rĩ cute me icajpar atajê cunea ihtÿj me icuran to prãm — hane.

¹⁵⁻¹⁶ Mã Pahhiti cumã:

— Hãpà, nee cute ahna hajÿr nare. Wa ha gã kam, cute me gahkre pej xà na amã ihhóc, quê ha mehcunea me hõmpu ne me gahkre pej, ne nee me acuran nare. Nãmri quê ha jũm te acuran na, wa ha ihcura, ne ihkôt cormã mehkwyà kwÿ to xêj ne me hipej — hane. Ne cute Cãn jahkre pej xà ita na kam ihhóc, mã ma Cãn Pahhiti pê tẽ, ne pyt japôj xà rũm, pjê nõa kam ihkrĩ.

²⁵ Mã hipêr Atãw te Ewa kam ihkra, mã cumã ihpÿm, mã cute me cumã haprÿ to Xet. Mã Ewa te harkwa to:

— Pahhiti te Cãn te Aper curan ata jaxà kam hipêr imã ikra xũmre ita jõr — hajÿr.

²⁶ Mă Xet ita ihkà, ne hikwa tuw, mă hanea ne cumă ihkra xŭmre nŏ cator, mă cute me cumă haprÿ to Enotti.

Ne caku atajêa kam ri cute me Pahpăm cukij to: “Ihtĭr Rohnÿtti Mă Ata” hajÿr, ne ahnaa me cukij kam ihtĕm. Hamre.

5

Pê me panquêtjê me hàhtô to mŏ

Kam To Ihtĕm Xà 5.1-6.7

Ïhÿ, pê Atăw me hĭxi pê Ewa caku jàhtôa kam amji to ajpa, ne ramă mehkra jàhtôa to me hàhtô. Ne mehkra itajê cukwa kam ramă me hàmtàr to mŏ, ne tapi me hikwa to mŏ, ne me hàmtàr to mŏ. Ne pê cormă Ewa ihkra to hapôj rohnÿtti mă. Ne pê caku jàhtôa kam amehpÿpÿm itajê cunea kam ri me hàhtô to mŏ, ne pjê kôt me ipicràn to mŏ. Pê Pahpăm pê Pahhiti ata me hŏmpu, pê tàkamrÿ mehkĕn to me mŏ, ne ramă mehkĕanre. Ne ajco cute me amji kam hapac xà kĕn to pit mă me amji kam hapac to me mŏ.

6

Pê Pahpăm pjê kam ihkrĭ atajê cunea jipej na amji to

Kam To Ihtĕm Xà 6.6-22

⁶ Mă Pahhiti te me ton catê ata ramă me kam ihpeacre, ne me kam cumă amji kĭn nare. Na ri cute me caxuw amji kam hapac xà nŏ to ipintuw, ne ahna jĕt, cute me hajÿr xà ita kam.

⁷ Cwÿrjapê ri cute amji mă harkwa to:

— Ite me ton xà ita kam amji jũ na ipeacre, na wa ha pjê kam mehcunea to hamre tu. Ne pom wa ite mehĩ ton itajê me, pryre me, pryjara me, wa ha mehcunea to hamre tu. Nãmri ramã ite me caxuw amji kam ijapac xà nõ na ijêt, ne imã me hapê nare — hajÿr.

⁸ Pê por me hũmre nõ pyxit peaj ne haprÿ Nowe ata pê Pahpãm cajpuaw.

⁹ Ne pê Nowe ata quêt pyxit peaj ne ajco catyt kam ipa, ne ihcunea na impejti ne ajteare mã, pjê kam me hũmre atajê cunea cote na. Ne Pahpãm te amji kam hapac xàa to, ajco amji mã ihhimpej to ipa.

¹⁰ Ne cumã ihkra xũmre incrê, ne me haprÿ pê Xêm me, Cãw me Jape.

¹¹⁻¹³ Ne pê pjê cunea kam mehcunea ajpẽn to me hàprê to me ipa. Ne Pahpãm mã, ramã cute amji kam me hapac xà cunea kêanre, ne ihhêj ne ihcacu, ne ramã ihkro. Na pê Pahpãm Nowe mã amji jarên to:

— Wa ha pjê kam mehcunea to hamre tu. Ampo na? He imãa ramã pjê kam mehcunea kêanre. Me hàprê me, cute me ajpẽn curê me, ihcunea na cute amji kam me hapac xà kên itajê te ramã ihhêj ne me to ihkro. Cwÿrjapê wa ha itÿj pjê kam me hũmre me, ampo tĩr itajê cunea to hamre tu.

¹⁴⁻¹⁵ — Ne Nowe, wa ha itÿj me akra me apytà. Na ca ha pĩ tÿj to pit mã, amji mã pàr kreti nõ to, ne to catia to cati to hane he. Ca ha iry na to gara capô to xetênta ne ihkôt xĩc, ne ihpo na to gara capô to cwatôxi, ne ihkà na to gara capô to ôjtô. Ne ca ha ihkre cahty xà tîti pê penhóc

hōc ata to cō mǎ hār xà mǎ ihcahty. Ne pō rŭm to ihcahty, ne caxwām pē to ihcahty, cō te cumǎ hār cupate.

¹⁶ Ne ca ha kam pī to ikre, ne pī to hahēr to kam ikre ata tipre to gŭhkra capō to incrē. Ne ca ha kam to ihkre to incrē, harǎ mǎ me ita to, ne ihcote na me ita to, ne kŷj rŭm me ita to, ne ahpŷanre na kam to caxwŷn partu. Ne hīpē kam ca ha harkwa to pyxit peaj.

¹⁷ Nāmri wa ha cō catia ne ihkujate, quē ha pjē kam ampo cunea pīr pa.

¹⁸ — Ne wa ha ana amji ton to hane he. Ca ha ca me, aprō me, me akra me, mehprō me, ca ha me acunea pār kreti mǎ me axà, mār wa cō pē to me apytà.

¹⁹⁻²⁰ Ne pryre xwŷjē ca ha ajpēn caxuw hŭmre me cahāj to apijakrut partu, ne pār kreti mǎ to axà, ne kŷj pē ampo jara to ne pra itajē, ca ha ajpēn caxuw hŭmre me cahāj to apijakrut partu ne to axà, mār quē me acahē na ihtyc xà jahpa. Ne pom ite ampo na amēn itajē, quē ha amji to ajkrut pa, ne amjia kōt awŷr ipa ne acjēj.

²¹ Ca ha cumǎ hō cunea to cuprō ne to axà, ne amji mǎ me gō catia ne to cuprō ne me to axà — hane.

²² Hōhō, pē Pahpām Nowe mǎ harkwa hyr to hane, pē harkwa kōt ampo atajē cunea ton pa.

7

Pē Pahpām pār kreti kam me panquētjē to ihtyc ahpa

Kam To Ihtēm Xà 7.1, 7-12, 17-24

¹ Ne pê Nowe jâpên xà ita kam ahna caku hàhtôa, pê hipêj pa. Mã Pahhiti te Nowe mã:

— Hã, hamre, gapacta ne ajpên me akra mea mã pâr kreti ita mã me axà. Nãmri apyxit peaj, ca me hũmre itajê cunea cote na catyt kam ijarkwa kôt apa — hajÿr.

⁷ Mã Nowe me, hĩxi me, mehkra me, mehprô me, mehcunea xâr, cute cô catia te me hipej xà pê me amji pytâr prãmte.

⁸⁻⁹ Mã pryre cunea me, pryjara cunea te ahpÿanre na amji to ipijakrut par, ne hÿrmã incjêj par, Pahpãm te ahna me mên xà ata na. Mã Pahhiti pê Pahpãm te me ahna to harkwa jihê.

¹⁰⁻¹¹ Mã ramã me ahna amcro te xet, mã kam mehkrĩ ne me cõhti jikaj. Ne pê caxuaw ramã Nowe na caku xêjxênta. Mã ihprôt pê hatuj xà cunea pĩn cô catõtôc, ne cute amji mã hũhhyr, mã cõjkwa pĩn hanea ne ta catia te iwrÿc kam ihtêm.

¹² Ne wrÿa to wrÿ, ne cute iwrÿc ita to amcro to cwarênta, ne hanea ne to caxwa to cwarênta.

¹⁷⁻²⁰ Mã tàkamrÿ cô catihti ita te pjê jaxir to mõi, ne pea cute pjê cuto tu. Ne ihtua to ihtu, ne cute kên kàhti atajê cunea cuto tu, ne cormã kàj mã ihtu na me pajara capô te cwat. Mã pâr kre ihtÿj ihcajcoc, ne cô kam apu mõi.

²¹⁻²³ Mã pjê kam ampo cunea incaca atajê tyc par ne me hamre tu. Pryre me, pryjara me, ampo to me ipijapar xà me, ampo jâprê me, mehĩ me, ampo kra me, ampo cunea jamre tu. Cô te me hipej tu. Mã Nowe pyxit peaj ne ihtĩr, mehkra me, por ampo cunea cahê na pâr kre kam hàhhuc atajê me.

24 Pê cô pjê cunea to hipu ita na ahna putwry
xĩc.

8

Pê me panquêtjê pàr kreti pê me cato

Kam To Ihtēm Xà 8.1-22

1-2 Mã nee Pahpãm te Nowe me, mehkra me
cahê na pryre atajê to hapac kêt nare. Ne cute
pjê caxwãm pê cô jatuj xà jihê ne kôcti kujahêc,
cute cô cajpêr, ne to incrà xà caxuw.

3-5 Mã ihcajpê, ne tàkamrý cute to inxô ne to
incrà

to mō, mã pàr kreti ata mō,

ne kēnti kàhti catia japry te Ararati ata na
hàhhuc. Mã hipêr pjê kam

cô ita te amji to putwry to incrê, ne cormã inxô
to mō.

6-7 Ne me ahna amcro te cwarēnta, mã Nowe
te harkwa krare nō ita jihê mēn, ne ma pō mã
xōnti cahàc nō kujahêc. Mã ihtēm rohnýtti mã,
ne nee hacpý ne cute amji jaxàr nare.

8-9 Mã ihkôt cute tutti kujahêc, mã cute amji
jaxàr pyrentu. Ampo na? Cormã nee pjê incrà
nare ita kam, jō ri quê ampo na xa?

10 Mã me ahna amcro te zet jirô pê mã ri, hipêr
cute tutti kujahêc.

11 Mã ramã ahna pyt xàr xàa kam, mã cute amji
jaxàr, ne ihkrýt kam pĩ hô nō tetetti ita xa, mã to
tē. Mã Nowe te ramã pjê kam cô incrà to mōr na
hahkre pej pyrentu.

12 Ne cute amji to amcro to zet jirô pê mã ri,
ma hipêr cute tutti kujahêc, mã nee hacpý ne
cute amji jaxàr nare.

13-14 Mǎ hipêr Nowe te pàr kreti ata kam amji to putwrỳ to ipijakrut, cô incrà jikaj xà, mǎ caxuw ramǎ ahna caku te xêjxênta ne ihkôt pyxit. Mǎ cute pĩ te harkwa jihê ita jihê mên, ne pjê kam ramǎ cô incrà na hõmpun.

15-17 Mǎ Pahpām te Nowe mǎ:

— Ajpên pàr kreti pê pō mǎ me acato. Ca me, gĩxi me, me akra me, mehprō me, pryre me, pryjara me, me acunea me acato. Ne pjê cunea kam atỳj me apicràn to me mō, ne me gàhtō to mō — hajỹr.

Nowe hakryte Pahpām mǎ ampo gō

18-20 Mǎ mehcunea cator. Mǎ Nowe Pahpām pyrên hakrya to hakry, na ri cute ampo pry ita curan, ne Pahpām mǎ hõr prãmte to caxàr.

21-22 Mǎ Pahpām te ampo pry to me kam hapac xà ita na cumǎ ihkĩn, mǎ cute amji mǎ harkwa to:

— Wa ha nee jũ caxuw hipêr pjê ita to kêanre nare, ne nee mehcunea jipej nare. Ampo na? He cute me hajỹr tũam, ne mehkêanre. Ne wa ha ita caxuw pjê kam me caxuw ampo to ajpên catê partu. Na quê ha caku cunea kam me hàhkre xà caxuw, me cumǎ cô me amco, ne cute me hõ kêhkên xà caxuw amcrà me amcro, ne hanea ne, ajpên caxuw, amcro me caxwa. Na quê ha to hajỹr ita kam, ahnaa ampo cunea jicu xà mǎ to cumê — hajỹr.

9

*Pê Pahpām me panquêtjê mǎ amji to awjahkre
Kam To Ihtēm Xà 9.1-6, 9-17*

¹ Ne Pahpām te Nowe to impejti ne cumã:

— Hamre, ita caxuw ca ha me gàhtô to mō, ne pjê cunea kam, quê ha me atàmwxwỳ me hàhtôa to me hàhtô to me mō, ne mehcahkũm to me mō.

² Ne quê ha pryre cunea ihtỳj amji mã megĩ itajê cupa, ne me cupê me gō tekjê, na ca ha me caa me to ahimpej.

³ Na ca ha gapacta ne atỳj me ampo itajê cunea ku. Nāmri pê wa mam me amã, ate me ampo hô kur xà itajê to pit mã hahkre. Ne ita caxuw ca ha atỳj me ampo cunea ku.

⁴ — Ne nee ca ha cormã ne apu hĩ caprô pijaxwỳr nare itajê kur nare. Ampo na? Kam caprô ata pê incaca xà xakat.

⁵⁻⁶ — Ne pê wa amji kôat me ato, ne megĩa na me ato, cwỳrjapê ri nee me ate me ajpẽn curan xà nare. Nāmri quê ha ampo jàprê te me anō curan na, nare quê ha jũm jĩa te megĩa nō curan na, ca ha hanea ne atỳj mehcura, cute ihcuran jahpan xà na.

⁹⁻¹⁷ — Ne wa ha me amã amji jarě, ne jũ caxuw hipêr cô to pjê kam ampo cunea to ipictor to hajỳr nare. Cwỳrjapê wa ha côjkwa kam ta jōxwỳn xô, mār wa hōmpu, ne amji mã:

— “Pê wa me cumã to awjahkre xà ata mã ajêt he. Na wa ha nee jũ caxuw hipêr cô to pjê to ipictor nare” — hane. Hōhō, pê Pahpām me Nowe, ita na me amji ton to hane. Hamre.

11

*Pê Pahpām me panquêtjê mã harkwa to ahho
Kam To Ihtēm Xà 11.1-9*

ÿhÿ, ne pê caku jàhtôa kam pjê cunea kam me hàhtô to me mō, ne ajco me harkwa pyxit peaj to mehcahôc. Ne mehcunea te kēn te ikre kàhti ata xām na me ajpēn par. Ampo na? Nee mǎ ampo na nare, ma ame Pahpām par caca. Ne ma pjê cunea kam amehcahkūm caca, cwÿrjapê pê me krī catia ton to prām, cute amji to me catia prāmte. Ne me ajpēn mǎ:

— Hacme, ne me ikre nō kàhti to, ne ihkôat côjkwa wÿr me api, ne nee pjê kôt ame papicràn nare — hane. Ne cute me ton. Mǎ Pahhiti wrÿc, ne cute krī ata me kēnti te ikre kàhti ata pupun, ne nee ahna cumǎ ihkīn nare. Mǎ ajpēn mǎ:

— Mehcunea me harkwa pyxit peaj to mehcahôc ita kam, quē ha me ampo cunea jahkre pej, ne ihtÿj jū caxuw me ampo kēn catia to. Hacu ne ahpÿanre na me cumǎ me harkwa pihho jōr pa, mǎr quē nee me ajpēn par nare — hane.

Ne me iwÿc, ne cute mehcunea mǎ harkwa jōr par, mǎ ajpēn kaj na cute mehcahôc kam mehtēm. Ne nee me ajpēn par nare ita kam, jū wÿr quē me ajpēn kampa. Ne ma pjê cunea wÿr cute me ipicràn kam mehtēm. Ne pea cute me ikre ita me krī ita jicu, ne me ipicràn partu.

Pom krī ita japrÿ te Meharkwapihho jō krī. Ita cwÿrjapê ri krīxàre cunea me harkwa pihho to pit mǎ mehcahôc, ne ma pjê cunea kam amehcahkūm. Hamre.

Pê Pahpām menquētti Aprāw na ahwÿ

Kam To Ihtēm Xà 11.31-32; 12.1-8

Ne pê caku atajê kam pjê nōa kam, hūmre nō ita hō pjê mǎ hikra, ne ma Canān jō pjê wÿr mō.

Ne amji kôt ihkra japrȳ te Aprãw me, mehkjêjê nõ to mõi. Ne Pjêncrãti jõ krĩ mã me cator, ne curia hũmre nõ ata tyc. Mã Aprãw pê ihkra ita te harêt.

Mã Pahpãm te Aprãw mã ihcakôc ne cumã:

— Gõ pjê me, acũmxwý jũrkwa me, me akwý pê acato, ne ma ite amã pjê jahkre xà ata wýr mõi. Wa ha amã pjê ata jahkre, ne me atãmxwý to hàhtôa to hàhtô. Wa ha ato impej, ne ato acatia to acati. Ca ate ito amji mã ahimpej, na ca ha me hàhtôa ne me to impej. Cwýrjapê cute me ato impejti atajê jahpan xà na, wa ha ame to impejti ne. Ne cute amê ato kêanre atajê jahpan xà na, wa ha ame to kêanre ne. Ne acwýrjapê wa ha pjê cunea kam me to impejti ne — hajýr.

Mã Aprãw cator, hĩxi me, hapar Ro me, me cumã hàpên catêjê me, me hõ parxare me, ne mehcunea Canãn jõ pjê wýr me cutor, Pahhiti jarkwa kôt. Pê Aprãw cator xà ata kam ramã ahna caku xetênta ne ihkôt xĩc.

Mã ma Aprãw mõi ne Canãn jõ pjê mã me cator. Mã Pahpãm te Aprãw mã amji to ipipê ne cumã:

— Wa ha itýj jũ caxuw me atãmxwý mã pjê ita gõi — hajýr. Mã Aprãw te hakryte Pahhiti mã amji jõr, ne to cati prãmte cumã ihcakôc pejti.

Ne Aprãw me, hĩxi me, hõ parxare me, ma Peter jõ krĩ cahê na kên atajê wýr me mõi. Mã ihkôt hapar Ro hõ parxare me, cumã hàpên catêjê to mõi, ne curia ame hàhhuc cri.

13

Pê Aprãw me Ro ajcapô

Kam To Ihtêm Xà 13.1-18; 15.5-6

Pê ampeaj kam Aprāw me Ro ita me hakràj cati. Pê pjê kam me ahtwỳ ata incuire, cute kam me hō parxare to me ipijapar xà caxuw, ne pê ampeaj kam me cumā hō carà cahàcre hàhtô. Cwỳrjapê ri Aprāw me Ro mǎ hō parxa jamār catêjê cama ame ajpu. Ne Aprāw jàhcjreān to hàhcjreñ, cwỳrjapê pê Ro mǎ harkwa to:

— Cu amji to pajũkjê ita kam, jũ wỳr cu ajpu. Ca ha amji mǎ pjê nō capi ne hỳrmǎ axy, cu ha ajcapô — hane.

Mǎ Ro te Cōpijapjêr jō cō cahê na pjê ata pupun, mǎ kam pōre, ne kam ahtu, ne impejti, ne impej ita pê mam Etê jō pjê pyràac. Mǎ Ro te pjê pupun, ne amji mǎ capi ata kam pê mam ramǎ Krĩhpôc me Krĩhcumrǎrti atajê ihcuhhê. Mǎ ma hỳrmǎ hō parxa me, cumā hàpên catêjê to hy. Mǎ Aprāw Canān jō pjê kam hàhhuc.

Pê Pahpām Aprāw mǎ amji to awjahkre

Pê Ro xy jirô pê mǎ Pahhiti Aprāw mǎ ihcakôc ne cumǎ:

— Hōmpu he, ne pom ca pjê cunea pupu ita, wa ha amǎ ihcunea gō, quê ha hanea ne me atàmwxwỳ ihtỳj kam mehkrĩ. Ne ite amǎ me atàmwxwỳ jōr xà atajê, quê ha me hàhtôa to me hàhtô. Quê ha me hàhtô pê ihhêj rũm pjênxôm carôt pyràac, ca ha nee uu ne me cahyt par nare — hane.

Ne hipêr caxwa ri irĩat kam, Pahpām te cumǎ ihcakôc, ne cumǎ:

— Aprāw, nee ca apu pa nare. Ampo na? Wa ha itỳj ato impej ne gamǎ, ne apytà — hajỳr. Ne ma pō mǎ Pahpām te haprôr ne cumǎ:

— Còjkwa wỳr ca rīt ne hōmpu, ca ha ate caxêre cahyt par na, ca ha cahyt pa. Ampo na? He wa ha amã atàmxwỳ to hàhtô to hanea, pom quê caxêre jàhtô he — hajỳr.

Mã Aprãw te Pahpãm kam hapac, ne ampeaj kam amji mã to ihhimpej. Ampo na? Cute Pahpãm te cumã harkwa to ihcakôc ata na, cute impar na ri.

16

Pê Hacakwỳj mã Ixamar pỳm

Kam To Ihtĕm Xà 16.1-16

Ne ramã jũ mã me ahna caku te, mã cormã nee Aprãw me hĩxi pê Xarakwỳj ata mã ihkra nare kam, ramã ajwar mehwej. Cwỳrjapê ri Xarakwỳj te impjên mã harkwa to:

— Pom imã hàpên catê cahãj pê Hacakwỳj ita me, ca ha apu gõr ne kam akra, quê ha cumã ihpỳm, cu ha to pahkra, wa ha pa to ajpa — hajỳr.

Mã harkwa kôt Aprãw te Hacakwỳj ita to hajỳr ne kam ihkra. Mã cute amji cajpêr me mãa mã, ma apu hō pahhi kwỳj pê Xarakwỳj ata par caca. Cwỳrjapê ri ma Xarakwỳj apu Hacakwỳj curê ne apu to kêanre, mã ma pō wỳr cupê tẽ.

Mã curia Pahhiti te còjkwa kam cumã mem-prar catêjê nō na amji jahkre ne cumã harkwa to:

— Ca ha nee gō pahhi kwỳj ata mã hikran, ne hipêr cupê acator to hajỳr nare. Ne hacpỹa mã hỹrmã amji jaxã, ne atỳj amji caxuw kampa. Ne wa ite ramã amã akra jōr ita, quê ha amã ihpỳm, ca ha cumã haprỳ to Ixamar. Quê ha ampeaj kam ihtỳj, ne cukwa kam quê ha ampeaj kam

amã atàmwxwỳ hàhtô, ne ihtỳj mehkjêjêa me, me ajpu — hajỹr.

Mã Hacakwỳj te impar ne hacpỹa mã amji jaxàr. Mã cumã ihkra ata pỳm, mã Aprãw te cumã haprỳ to Ixamar.

17

Pê Pahpãm Aprãw mã ihkra to awjahkre Kam To IhtĚm Xà 17.1-27

Ne ramã ahna caku te trêxi, mã Aprãw wỳr Pahpãm cator, ne cute cumã harkwa to:

— Ýhỹ, Aprãw, hipêr ite amã amji ton xà ata to intuw, quê ha ihtỳj amã akra xũmre nŏ cato. Na quê ha apê me hakat, ne apĩan quê ha pahhi catia catêjê kwỳ me hapôj. Wa ha amã Canãn jŏ pjê ita gŏ, ne hanea ne me atàmwxwỳ mã cugŏ, ca ha kam me akrĩ rohnỳtti mã. Ne ca ha caa me, me atàmwxwỳ me, me apê me ikwỳ, na wa ha pa amji to me Apãm Cati.

— Ne mehcunea te, ate ipar ne apê me ikwỳ na, cute me gahkre pej prãm to, ca ha ite ato ihmpej xà ita na ikam gapac to hane he. Ca ha me akam, me hũmre mehkrĩ atajê me, me atàmwxwỳ me, ca ha me acunea me apy kà kryjre ne ajpẽn mã me hakep. Ne quê me atàmwxwỳ nŏ mã ihkra xũmre nŏ pỳm, ne ramã ahna amcro ôjtô, quê ha acuxà me cumã impy kà kwỳ jakep. Ne por jũmjê te impy kà kwỳ jakep nare atajê quê ha nee me cupê me ikwỳ nare. Ampo na? He nee ite amã amji ton xà na, pahte ajpẽn par xà ita mã hàr nare na ri.

— Ÿhỹ, Aprãw, ramã gĩxi Xarakwỳj me ajwar awej cakrô, quê ha ihtỳj me amã me akra xũmre nõ cato. Ne cupê me atàmxwỳ cunea xakat — hajỹr.

Mã Aprãw te Pahpãm par, ne cuna mã ihpỳm, cute cumã incire na amji jarẽn prãmte. Ne cute nee impar xà ita to amji mã hajỹr nare, na ri cama apu acxa, ne amji mã:

— Pỳhàpà, quê ha pijamã cormã imã ikra nõ cato? — hajỹr jirô pê mã, cute Pahpãm mã:

— Ca rỳ mã Ixamar to me itàmxwỳ tàmwxwỳ xakat — hajỹr.

Mã Pahpãm cumã:

— Quê nare! Gĩxia pê Xarakwỳj kam quê ha akra xũmre ita cato, caku nõ na, ca ha cumã haprỳ to Ixac. Ne cupêa quê ha me atàmxwỳ jàhtôti atajê xakat — hane. Ne ma cupê tẽ. Mã amcro ata na Aprãw me ihkra xũmre pê Ixamar me, curi cahê na mehkrĩ atajê me, mehcuea te amji mã mempy kà kryjre ne me hakep, Pahpãm te ahna mẽn xàa na.

18

Pê Pahpãm hipêr Aprãw mã ihkra to awjahkre Kam To Ihtêm Xà 18.1-15

Pê Pahpãm hipêr awcahti nõ na Aprãw mã amji to ajpẽ to hane he. Pê Aprãw pyt te ihcahpa kam, harkwa mã incjêj xà ata na jỹ. Ne cute me hũmre to incrê ne me hõmpun. Ne ma cute mehcajpar prãmte me cuna mã hãm ne tẽ. Ne cute mehcajpar ne mehkhôt na me cumã hũjahkre, ne cute hõ to me kam hapac. Mã ahna me cumã impejti.

Mã Aprãw te hÿr xà wÿr amji jaxàr, ne hÿxi pê Xarakwÿj mã harkwa to:

— Awjarêa ne me hÿmre itajê mã kwÿr te pro nŏ to — hajÿr. Ne ma hŏ carà cahàcti hôhti wÿr tē, ne cute harĩntuwti nŏ capi ne ahna cumã hàpên catê mēn, quē ihcura ne ihkrēr xà caxuw to. Ne ramã cute amji jipêj mã hanea ne pryti kà cacô incrà me, ihkà cacô to me mŏ, ne cute me cuna mã hÿxwÿr.

Mã cute mehkrēr, ne me Aprãw cukij to:

— Mēr jŏ ri mã aprŏ pê Xarakwÿj ata? — hajÿr.

Mã Aprãw me cumã:

— Ma ihkrĩ xà kam ri jÿ — hane.

Mã me hÿmre nŏ pyxit ita pê Pahhiti pê Paphãm, ne cute Aprãw mã harkwa to:

— Caku ajpên mŏ ita kam, quē ha gÿxi mã ihkra xÿmre ihpÿm — hajÿr.

Mã Xarakwÿj te ita par ne cama apu amji na acxa. Ampo na? Nee cute amji mã Pahhiti jarkwa to hajÿr nare na ri. Ramã Aprãw me ajwar ihwejtu, ne mehkra xà jirô pê ihpÿm tu, ne cormã nee mehkra nare.

Mã Pahhiti te Aprãw mã:

— Ampo na mã gÿxi apu acxa? Xà quē ipê gŏ Pahhiti nee ajkĩ ita ton nare? Wa ha itÿj to. Caku pyxit ita jirô pê, quē ha ihtÿj cumã ihkra xÿmre nŏ cato — hajÿr.

Mã hÿpate Xarakwÿj te ipicxar na cumã amji na hàprâr to:

— Wa nee apu ipicxar nare — hane.

Mã cumã:

— Ca apicxar, wa ite apar — hane.

Pê Aprāw Pahpām mā Krīhpôc me Krīhcumrārti cajrē

Kam To Ihtēm Xà 18.16-33

Jirô pê mã ri hūmre itajê me hām, ne ma Krīhpôc jŏ krī wŷr me mŏ. Mã ma Aprāw mehkôt mŏ. Mã Pahhiti te amji mã:

— Pom wa ite amji mã Aprāw pê me ikwŷ cunea xakat na capi ita? Nŏ na mã wa apu cupê ite krī to kên xà ita to ipimxur to mŏ? Wa ha itŷj cumā harê — hajŷr, ne Aprāw wŷr ipipkjêr ne cumā:

— Pom me hūmre pijakrut itajê pê cŏjkwa kam imā me hâpên catêjê, ne wa ha krī kam mehkêanre atajê wŷr mehkujate, quê ha krī mea mã, me to hamre tu ne — hajŷr.

Mã ma Krīhpôc me Krīhcumrārti wŷr me ipijakrut itajê me mŏ. Mã Aprāw te hapar pê Ro ata te mehkra mea mã krī ata kam me cahê na mehkri na me to amji japackre, na ri cute Pahpām na hàhwŷr to:

— Ÿhŷ, mŏrmŏ ihtŷj curi me cahê na mempej te me xīncwēnta ne amehkrī. Xà ca ha ajkī mehkên catêjê cahê na mempej te me xīncwēnta atajê mea mã, me hipej tu? — hajŷr.

Mã Pahpām cumā:

— Quê! Quê ha curi me cahê na mempej catêjê me xīncwēnta ne amehkrī, wa ha ne mehkêanre atajê kôt me hipej nare — hane.

Mã Aprāw cumā:

— Xà quê ihhêaj to mempej me xīncwēnta xà wŷr, me xīc ne me hamre, ca ha ajkī atŷj ahnaa me hipej? — hane.

Mã Pahpām cumā:

— Quê! Quê ha cute me cwarēnta ne ihkôt xīc itajê mempej pit, wa ha itỳj mehkôt mehkwy cunea caprī — hane.

Mã Aprăw cumã me harēn to ihkryj to mōr ita kam, tākamrỳ me to hōkre nō to mō. Ne cute cumã ihcakôc jicu xàa kam cumã:

— Xà quê ha mempej catêjê me tej peaj, ca ha ajkī atỳj ahnaa mehkôt me hipej? — hajỳr.

Mã Pahpām cumã:

— Quê! Quê ha cute me tej peaj cakrô, wa ha itỳj mehkôt mehcunea caprī ne me hīcu — hane.

Jirô pê mã ri ma tễ, mã ma Aprăw te hūrkwā wỳr amji jaxàr.

19

Pê Ro krī te caxàr xà pê cato

Kam To Ihtēm Xà 19.1-28

Mã ma ramã me hūmre pijakrut atajê Krīhpôc jŏ krī mã me cator. Mã Ro te ihtỳj hūrkwā kam me ahna amji caxàr. Mã caxwā ata kam krī ata kam me hūmre mehkrī catêjê atajê jàhtôa ne cute me ahna me cuprôn, ne me Ro na hàhwỳr, ne me cumã:

— Ramã ite me pyjê caxun to ihkīn hi, na ca ha me imã me hūmre imejti itajê jahkre, wa ame caxun to me ipa — hajỳr. Hōhō, pê cute amji kam me hapac xà kêanre kam menxyre ita me cumã hajỳr rohnỳtti mã, na pê Pahpām ame hipej prām.

Mã cōjkwā pīn me hūmre pijakrut atajê te jū mã me hūmre atajê into ton, ne me to into puror, mār quê nee me ikre jarkwā pupun, ne ahna me hỹrmã mencjêj nare. Mã cute me Ro mã:

— Krĩ ita pê gũjarêan kam, me akra mea mã, me acato! Ne ma kên nõ na, ca me akrĩ. Ampo na? Wa ha pjê ita kam, krĩ itajê cunea to me hamre tu ne — hajỹr.

Mã Ro te, por ramã ihwawý to cute ihkra me hikwa na cume ajpên par atajê mã hũjarên, mã nee cute mempar nare, ne ihtýj cute ame cumã hapactu na amehcãmji. Mã pea me hũmre pijakrut atajê te me Ro pa na ipyr, ne hanea ne me hĩxi pa na ipyr, mehkra cahãj pijakrut atajê mea mã, ne ma me to ipicahur, krĩ pê, pō mã me to cator prãmte. Ne ma me to cator, ne curia ri me cumã:

— Kên wýr me aprôt pyrentu, ne nee hacpỹ mã amji jahpan xà na meh wýr ame arĩt ne me gãhhuc nare. Ampo na? Wa ha mehcunea to me hamre tu ne — hane.

Mã ma mehprôt, mã cõjkwa pĩn Pahpãm te cuhy te ta kujahêc, mã cute Krĩhpôc jô krĩ ata me, Krĩhcumrãrti ata na impýn, ne mehcunea to caxàr tu. Ne mehkôt ampo to me hàhcukrêj atajê me, me hõ pur me, pjê ata kam ampo cunea to cute caxàr partu, mã pjê pit jãhhuc, ne carãre nõ.

Mã nee Ro me hĩxi ata te Pahpãm mã hàpên catêjê ipijakrut atajê impar nare, ne krĩ japê xà to hacpỹ mã hỹrmã irĩt, ne curia cute caaxwa carôt na amji jahkre, ne curia ihcuhhê rohnýtti mã. Mã ma Ro me mehkra quêt me pra, ne curia pê kên na mehkri.

Mã apẽ mã ma Aprãw hacpỹ mã mō ne kēnti nõ jimoac kam xa, ne ampýa mã krĩ wýr irĩt ne

cute hōmpun. Mā krī atajê kŭm, me pjê kŭm pit kàj mā hàpir to mō, mā cute hōmpun.

21

Pê Xarakwỳj mā Ixac pỳm

Kam To Ihtēm Xà 21.1-14

Mā Pahpām te me Aprāw me Xarakwỳj mā ihkra to hŭjahkre ita ihtỳj cumã ihpỳm, caku pyxit jirô pê. Mā Aprāw te cumã haprỳ to Ixac, ne haprỳ ita jŭjarĕn xà pê “Ipicxar”. Mā Xarakwỳj te amji jarĕn to:

— Pahpām te ihtỳj ajte imã ikra xŭmre ita jŏr, cwỳrjapê wa ame ikwỳ mea mā, me ijakryte ame acxa — hajỹr.

Mā ramã Ixac kàre to mō, ne cute ihkà jicu. Mā cute ihkà jicu pyrĕn hŭm pê Aprāw apu hakry, ne cute me to amji pyrác xà kôt, cumã amji kĭn catia ton.

Mā Ixamar pê Hacakwỳj kra ata, cama apu Ixac măn kêanre to mō. Mā Xarakwỳj te ahna hōmpun, ne kam hapac, ne apu kam incryc ne impjĕn mā:

— Ixac me hŭm, imã atyc jirô pê Hacakwỳj kra pê Ixamar ita te amji mā acukrĕj nŏ pyr na to prãm nare. Cwỳrjapê ca ha ma inxi me ajwar jŭ kam mehkujate, quĕ me mō — hajỹr.

Mā Aprāw mā ahna ihkĭn nare, ne ihpeacre. Mā ma apu jŭ kam amehkujahĕc caca.

Mā Pahpām te ita to cumã ihcakôc ne cumã:

— Gapacta ne jŭ kam Hacakwỳj me ihcāmter kujate. Wa ha pa me hamã, quĕ ha hanea cupê me hàhtôa xakat — hajỹr.

Mã Aprãw te impar ne ma Ixamar me inxi kujahêc, pŏ kam me hamreare ata wÿr. Mã curia mehkri, mã ihtÿj Pahpãm me hamã. Na pê cupê me hàhtôa xakat ne ihtÿj ajco mehkjêjêa tàmxwÿ tàmxwÿ me, me ajpu.

22

Pê Pahpãm Ixac na, Aprãw capi

Kam To Ihtêm Xà 22.1-19

Ne ahna caku jàhtô nare mã ramã Ixac kàre. Mã Pahpãm te, Aprãw te to amji mã ihhimpej na capi, ne hahkre pej prãmte cumã:

— Por akra Ixac pyxit peaj ne amã ihkĩnti ata, ca ha to mŏ, ne ate to ikam gapac xà na, imã ihcura. Ca ha to mŏ, wa ha amã Morij jŏ pjê ata jahkre, ca ha hàhkà jakôt atajê nŏ na ihcura, ne imã to capa — hajÿr.

Mã apê mã Aprãw jÿr, ne cute to pĩ cahhêc, cute to cuhôn xà caxuw, ne cawrô cahàcre kam haxwÿr. Ne cute Ixac japrôr, ne ma amji kôt cute cumã me hàpên catêjê to ipijakrut ne to mŏ. Ne cute me mŏar to me amcro incrê jirô pê mã ri Aprãw te pjê ata pupun, ne cute cumã me hàpên catêjê itajê mã:

— Ita ri me ahtwÿ, cawrô cahàcre na. Wa ha ma ikra me mŏ, ne ame Pahpãm to amji kampa, ne ampo to me kampa, ne ihkĩnti na me cumã amji jarên jirô pê, wa ha hacpÿa ne me amji jaxà — hajÿr. Ne Aprãw te Ixac jikre kam pĩ pre xir mã ma to mŏ. Mã Aprãw te cuhy me wapo pyr, ne ma ajwar me mŏ.

Mã Ixac te carà cahàcti hôhti japên, ne hũm cukij ne cumã:

— Inxũ, ihtÿj pamã wapo ne pĩ, ne jŏ ri mã carà cahàcti hôhti ita, pahte to Pahpãm kam pajapac xà caxuw? — hajÿr.

Mã Aprãw cumã:

— Quê ha Pahpãm pamã ihnŏ — hane.

Ne por Pahpãm te cumã pjê jahkre ata wÿr me cator, mã Aprãw te ajpĕn jÿpy kĕn jakôt, ne kam pĩ jaxwÿr. Ne cute Ixac cajpre, ne pĩ jÿpy hir. Ne caxuw wapo pyr, ne ramã cute Ixac curan xàa kam, mã côjkwa pĭn Pahhiti te ihkrãhhia kam Aprãw mã:

— Aprãw! Aprãw! Akra curan nare! Ita kôt wa ite, ca ampeaj kam ikampa na, gahkre pej. Ampo na? Ate imã akra pyxit peaj ata jŏr xà caxuw ajmãr ihcuran — hajÿr.

Mã Aprãw rĭt, ne cute carà cahàcti hôhti xũmti te hĭpàr to ahkĕt na hê, ne to hãm na hŏmpun. Ne cute ihpro ne ihcuran, ne kĕn jÿpy hir ne to caxàr, cute Pahpãm mã hŏr xà ata caxuw.

Cwÿrjapê ri Pahhiti te hipêr Aprãw to impejti na amji ton, ne cumã ihtàmwxÿ jãhtŏa ne hŏr na amji ton.

Ne hanea ne Pahpãm te cumã amji jarĕn, ne cumã:

— Ÿhÿ Aprãw, ca ate ito amji mã ahimpej, cwÿrjapê wa ha krĭxàre jãhtŏti atajê cunea to impejti ne, atàmwxÿ itajê cwÿrjapê. Quê ha krĭxàre itajê ihtÿj, pom ite me atàmwxÿ to impej ita na, quê ha me ina ahwÿ — hajÿr.

Jirô pê mã ri Aprãw me, Ixac me, cumã me hàpĕn catêjê me, cute hacpÿ mã ikre wÿr me amji jaxàr.

24

*Pê Ixac me Repecakwỳj hikwa tuw
Kam To Ihtēm Xà 24.1-66*

Ne ahna jũ mã caku te jirô pê mã ri ramã Aprãw weaj to ihwej, ne cute cumã me hàpên catêjê jô pahhi kujahêc, quê ihcãmter mã ihprô japên to mỗ. Nãmri cumã Ixac te curi jũm cuprỳ me hikwa na to prãm nare, ne hõ pjêa pê Pjên-cràti jô pjê rùm, jũm cuprỳ me Ixac jikwa na to prãm.

Mã cumã hàpên catê ita te cawrô cahàcti kô jarôti pê camer ita to tej, ne kam ampo kìn xà to hipu tu, cute cuprỳhti ata jahpan xà na hũm mã hõr xà caxuw, ne ma to mỗ. Mã jũ mã ahna amcro te, mã Aprãw na mehkwy jô krĩ mã to cator. Ne cute Pahpãm mã ihcakôc, cute cumã cahãj cuprỳ ata jahkre prãmte. Ne cute ihwỳr to hajỳr he:

— Ỡhỹ, me ijô Inxũ pê Pahpãm. Ca ha ite Ixac mã hĩxi nỡ mã icator na itehcajpa to hane he. Quê ha jũm cuprỳ te cawrô cahàcti pê camer mã cô kwỳ jôr prãm ata pê, quê ha Ixac prô — hajỳr.

Ne cormã Pahpãm mã ihcakôc to hỳr kwỳa kam, mã me cuprỳ nỡ impejti japrỳ te Repecakwỳj ata curi cator. Pê cupê Aprãw na mehkjêjê cahãj nũa. Mã hàpên catê ita te cô na ihwỳr, cute to ihkôm prãmte. Mã cute cumã hõr jirô pê cute camer mã kwa pìn cô kwỳ to hàpir na amji ton. Me ajkaam mã hàpên catê ata te, Pahhiti te Repecakwỳj capi na hahkre pej pyrentu.

Mã cute cumã hapac jakrô xà jŏr, ne hanea ne cumã wakÿre pràti pê ôr te ihpa xê xà to ipijakrut ne hŏr. Ne ihcukij to:

— Xà hŏtpê gŭrkwa kam imã ijŏt xà nŏ — hajÿr.

Mã cumã:

— Hŏtpê — hane.

Mã hàpên catê ita te Pahpãm te ihtehcajpar pyrên hakryti na cumã amji jarên. Jirô pê mã ri, ma Repecakwÿj kôt mŏ, hŭrkwa wÿr. Ne cute Repecakwÿj tŏ pê Rapãw mã mŏr xà atajê cunea na amji jarên partu. Ne hanea ne cute Pahpãm te cumã Repecakwÿj cuprÿhti ata pê Ixac prŏ na to ihhimpej na harên.

Mã hŭm me Rapãw pê ihtŏ te hàpên catê ita mã Repecakwÿj tŏ mŏr xà na hahkre. Mã hanea ne ihtÿj ihkôt ihkràr. Mã hàpên catê ita te hŭkjê mã cute ampo jŏr xà atajê jŏr par, ne caxwa mã curia hŏt.

Mã iràrà na Repecakwÿj me Aprãw mã hàpên catê ita ma me mŏ. Mã ma Repecakwÿj kôt ihtehcajpar catê cahãj nŏ ita mŏ.

Ne amcro nŏ na ramã pyt xàr xàa wÿr, mã Canãn jŏ pjê kam Ixac ma apu pŏ pê, Pahpãm mã ihcakôc to mŏ. Ne irît ne cute ramã camer te hapôj to ipa na hŏmpun. Mã Repecakwÿj camer pê wrÿc, ne cute Aprãw mã hàpên catê ita cukij ne cumã:

— Měr jŭm xŭmre mã pŏ pê apu mŏ, ne ajpên me pahcajpar to tē ita? — hajÿr. Mã cumã:

— Ijŏ pahhi Aprãw kra ri ajpên tē — hane.

Mã cute cupêhkà to ihkuc pro. Pê mam cute me amji kam hapac xàa na cute cupêhkà to ihkuc pro, ihpahàm cupate.

Mã hàpên catê ita te Ixac mã mŏr xà ata cunea na amji jarên par.

Mã ma Ixac te inxyrxwỳ krĩ xà wỳr Repecakwỳj japrôr, ne cute to amji mã ihprŏ kĩnti ata.

Pê Aprăw na caku jàhtôa pê xěj ne ihkôt xetênta ne ihkôt xĩc ne ramã ihweaj ne ty.

25

Pê Repecakwỳj mã Exaw me Jaco pỳm Kam To Ihtêm Xà 25.24-28

Ne caku te winti jirô pê mã ri Ixac me Repecakwỳj mã mehkra pijakrut hiahpuro. Ne cormã inxi tu kam me jêt kwỳa kam, pê Pahpãm inxi mã me to hũjarên to:

— Krĩxàre xakat pijakrut ne atu kam harij, quê ha pyxit ne ihnŏ jirôa pê carôt tỳj. Ne por carôt tỳj ata pê, quê ha hapu na ihpỳm ata, ne ihtỳj cupê mam ihpỳm ata jŏ pahhi — hane.

Pê jũ mã ahna amcro pê cumã ihkra xũmre ajkrut ne ihpỳm. Ne pê mam ihpỳm ata mã haprỳ to Exaw ne hapu na ihtŏ ita mã Jaco. Ne pea ajwar mehkà. Ne pê Exaw into capôc, ne ampeaj kam cumã hũjahêr prãm, ne cupê pŏ jŏ xũmre. Ne Jaco pê amji mã ampejti ne hŏtpê ajco ikre pua na ampo to ajpa. Pê Ixac mã ampeaj kam Exaw kĩn, ne hĩxi mã ampeaj kam Jaco kĩn.

27

Pê Ixac Jaco cajrĕn

Kam To Ihtĕm Xà 27.1-46

Pê caku hàhtôa jirô pê ramã Ixac ihwej, ne ramã into tũm. Ne amcro nõ na Exaw mã harkwa to:

— Ramã ita caxuw iwej, ne wa ha itỳj amcro nõ na ty. Ne ityc xwỳjrea na, ca ha gō cuhê me gō kruw cwa, ne ma pō mã to mō, ne imã ampo cura, ne hĩ to imã jũ na wa ha cukrê, ite amji mã hàn xà ata na. Jirô pê mã wa ha itỳj acajrĕn to acũmpejti ne. Nãmri apê ri mam kà — hane.

Mã Repecakwỳj te ihcakôc xà ita na impar, ne Jaco mã hũjarĕn, ne ihkujahêc, quê carà cahàcre to ajkrut ne to mō ne ihcura. Ne cute Jaco mã harkwa to:

— Cu ha apãm wej to tũm mã pahhêj. Wa ha cumã hō to cuxwa, quê ha cukrê, ne Pahpãm mã acajrĕn to acũmpejti ne, Exaw cupyre mã — hajỹr.

Mã Jaco te inxi par pyrentu, ne Exaw kà mã amji jaxàr, ne cute carà cahàcre kà to amji mã hitô kà, mār quê cupê Exaw pyràac ne ihpa hōhti ne. Ne ma hũm wỳr hō to mō, por curi hikwa xà ata ri, ne cute cumã:

— Inxũ, to jỹ ne apà, ne icajrĕn — hajỹr. Mã hũm te ihcukij to:

— Me anō mã ca? — hajỹr. Mã cumã:

— Ipê acãmter kà pê Exaw — hane.

Mã nee ajmār hũm te cupê Exaw na amji jarĕn xà ata na impar nare. Ne cute ihcukij to ipijakrut. Ne cute ihpa cupĕn ne ihtỳj apu amji mã to Exaw.

Ne cute hŏ ita krĕr jirŏ pĕ, cute Pahpām mĕ Jaco cajrĕn pejti to ihcajrĕn to hajĵr he:

— Pahpām gŏtpĕ gĕhkre ita mĕ ta gŏ, ne kam ihhy to hĕhtŏa ne. Ca ha gakraĵ cati mĕr quĕ me hĕhtŏa ne cama me amĕ hĕpĕn catĕjĕ na me ipa. Ne ca ha atĵj apĕ me akjĕjĕ jŏ pahhi. Ne por jŭmjĕ ame ato kĕanre atajĕ, quĕ ha Pahpām hanea ne jŭmjĕ ame to kĕanre ne. Ne por ame ato impejti atajĕ, quĕ ha hanea ne jŭmjĕ ame to impejti ne — hajĵr. Ne cute ihcakŏc jicu, mĕ ma Jaco cator.

Mĕ hakĕn pĕ Exaw hŏa to hŭm wĵr cator, ne cute cumĕ:

— Inxŭ, to jĵ ne apĕ, ne icajrĕn — hajĵr. Mĕ hŭm te ihcukij to:

— Me anŏ mĕ ca? — hajĵr. Mĕ cumĕ:

— Ipĕ acĕmter kĕ pĕ Exaw — hane.

Mĕ Ixac te amji mĕ ihhĕj na amji jahkre pej pyrentu, ne to amji jigĕc hyr, ne apu ihtertet. Ne jŭ wĵr quĕ cute Jaco cajrĕn xĕ ita hacpĵ ne cupĕ capa. Mĕ Exaw te incwĵr kam ihtĕm, ne hŭm mĕ incwĵr kam amji na hĕhwĵr, mĕr quĕ Pahpām mĕ ihcajrĕn.

Mĕ hŭm te cumĕ:

— Mam iwĵr atŏ te amji to hapu na kjĕ cator, ne cute imĕ ihhĕj, wa ite cumĕ ato impejti xĕ ita cunea jŏr ne to ihcajrĕn cakrŏ, wa ha itĵj cuxĕ acajrĕn — hajĵr. Ne cute ihcajrĕn xĕ cahĕcre, kyre pĕ impej ata to ihcajrĕn.

28

*Pĕ Ixac Jaco cajrĕn
Kam To Ihtĕm Xĕ 27.1-46*

Pê caku hàhtôa jirô pê ramã Ixac ihwej, ne ramã into tũm. Ne amcro nõ na Exaw mã harkwa to:

— Ramã ita caxuw iwej, ne wa ha itỳj amcro nõ na ty. Ne ityc xwỳjrea na, ca ha gŏ cuhê me gŏ krouw cwa, ne ma pŏ mã to mŏ, ne imã ampo cura, ne hĩ to imã jũ na wa ha cukrê, ite amji mã hàn xà ata na. Jirô pê mã wa ha itỳj acajrên to acũmpejti ne. Nãmri apê ri mam kà — hane.

Mã Repecakwỳj te ihcakôc xà ita na impar, ne Jaco mã hũjarên, ne ihkujahêc, quê carà cahàcre to ajkrut ne to mŏ ne ihcura. Ne cute Jaco mã harkwa to:

— Cu ha apãm wej to tũm mã pahhêj. Wa ha cumã hŏ to cuxwa, quê ha cukrê, ne Pahpãm mã acajrên to acũmpejti ne, Exaw cupyre mã — hajỹr.

Mã Jaco te inxi par pyrentu, ne Exaw kà mã amji jaxàr, ne cute carà cahàcre kà to amji mã hitô kà, mãr quê cupê Exaw pyràac ne ihpa hŏhti ne. Ne ma hũm wỳr hŏ to mŏ, por curi hikwa xà ata ri, ne cute cumã:

— Inxũ, to jỹ ne apà, ne icajrên — hajỹr. Mã hũm te ihcukij to:

— Me anŏ mã ca? — hajỹr. Mã cumã:

— Ipê acãmter kà pê Exaw — hane.

Mã nee ajmãr hũm te cupê Exaw na amji jarên xà ata na impar nare. Ne cute ihcukij to ipijakrut. Ne cute ihpa cupên ne ihtỳj apu amji mã to Exaw. Ne cute hŏ ita krêr jirô pé, cute Pahpãm mã Jaco cajrên pejti to ihcajrên to hajỹr he:

— Pahpãm gŏtpê gàhkre ita mã ta gŏ, ne kam ihhy to hàhtôa ne. Ca ha gakràj cati mãr quê

me hàhtôa ne cama me amã hàpên catêjê na me ipa. Ne ca ha atỳj apê me akjêjê jŏ pahhi. Ne por jũmjê ame ato kêanre atajê, quê ha Pahpãm hanea ne jũmjê ame to kêanre ne. Ne por ame ato impejti atajê, quê ha hanea ne jũmjê ame to impejti ne — hajỹr. Ne cute ihcakôc jicu, mã ma Jaco cator.

Mã hakàn pê Exaw hŏa to hũm wỳr cator, ne cute cumã:

— Inxũ, to jỹ ne apà, ne icajrên — hajỹr. Mã hũm te ihcukij to:

— Me anŏ mã ca? — hajỹr. Mã cumã:

— Ipê acãmter kà pê Exaw — hane.

Mã Ixac te amji mã ihhêj na amji jahkre pej pyrentu, ne to amji jigêc hyr, ne apu ihtertet. Ne jũ wỳr quê cute Jaco cajrên xà ita hacpỹ ne cupê capa. Mã Exaw te incwỳr kam ihtêm, ne hũm mã incwỳr kam amji na hàhwỳr, mãr quê Pahpãm mã ihcajrên.

Mã hũm te cumã:

— Mam iwỳr atŏ te amji to hapu na kjê cator, ne cute imã ihhêj, wa ite cumã ato impejti xà ita cunea jŏr ne to ihcajrên cakrô, wa ha itỳj cuxà acajrên — hajỹr. Ne cute ihcajrên xà cahàcre, kyre pê impej ata to ihcajrên.

29

Pê Ixac Jaco cajrên

Kam To Ihtêm Xà 27.1-46

Pê caku hàhtôa jirô pê ramã Ixac ihwej, ne ramã into tũm. Ne amcro nŏ na Exaw mã harkwa to:

— Ramã ita caxuw iwej, ne wa ha itỳj amcro nõ na ty. Ne ityc xwỳjrea na, ca ha gŏ cuhê me gŏ kruw cwa, ne ma pŏ mã to mŏ, ne imã ampo cura, ne hĩ to imã jũ na wa ha cukrê, ite amji mã hàn xà ata na. Jirô pê mã wa ha itỳj acajrên to acũmpejti ne. Nãmri apê ri mam kà — hane.

Mã Repecakwỳj te ihcakôc xà ita na impar, ne Jaco mã hũjarên, ne ihkujahêc, quê carà cahàcre to ajkrut ne to mŏ ne ihcura. Ne cute Jaco mã harkwa to:

— Cu ha apãm wej to tũm mã pahhêj. Wa ha cumã hŏ to cuxwa, quê ha cukrê, ne Pahpãm mã acajrên to acũmpejti ne, Exaw cupyre mã — hajỹr.

Mã Jaco te inxi par pyrentu, ne Exaw kà mã amji jaxàr, ne cute carà cahàcre kà to amji mã hitô kà, mâr quê cupê Exaw pyràac ne ihpa hŏhti ne. Ne ma hũm wỳr hŏ to mŏ, por curi hikwa xà ata ri, ne cute cumã:

— Inxũ, to jỹ ne apà, ne icajrên — hajỹr. Mã hũm te ihcukij to:

— Me anŏ mã ca? — hajỹr. Mã cumã:

— Ipê acãmter kà pê Exaw — hane.

Mã nee ajmãr hũm te cupê Exaw na amji jarên xà ata na impar nare. Ne cute ihcukij to ipijakrut. Ne cute ihpa cupên ne ihtỳj apu amji mã to Exaw. Ne cute hŏ ita krêr jirô pê, cute Pahpãm mã Jaco cajrên pejti to ihcajrên to hajỹr he:

— Pahpãm gŏtpê gàhkre ita mã ta gŏ, ne kam ihhy to hàhtôa ne. Ca ha gakraj cati mâr quê me hàhtôa ne cama me amã hàpên catêjê na me ipa. Ne ca ha atỳj apê me akjêjê jŏ pahhi. Ne por jũmjê ame ato kêanre atajê, quê ha Pahpãm

hanea ne jŭmjê ame to kêanre ne. Ne por ame ato impejti atajê, quê ha hanea ne jŭmjê ame to impejti ne — hajÿr. Ne cute ihcakôc jicu, mã ma Jaco cator.

Mã hakàn pê Exaw hõa to hŭm wÿr cator, ne cute cumã:

— Inxũ, to jÿ ne apà, ne icajrën — hajÿr. Mã hŭm te ihcukij to:

— Me anõ mã ca? — hajÿr. Mã cumã:

— Ipê acãmter kà pê Exaw — hane.

Mã Ixac te amji mã ihhêj na amji jahkre pej pyrentu, ne to amji jigêc hyr, ne apu ihtertet. Ne jũ wÿr quê cute Jaco cajrën xà ita hacpÿ ne cupê capa. Mã Exaw te incwÿr kam ihtêm, ne hŭm mã incwÿr kam amji na hàhwÿr, mãr quê Pahpãm mã ihcajrën.

Mã hŭm te cumã:

— Mam iwÿr atõ te amji to hapu na kjê cator, ne cute imã ihhêj, wa ite cumã ato impejti xà ita cunea jõr ne to ihcajrën cakrô, wa hà itÿj cuxà acajrën — hajÿr. Ne cute ihcajrën xà cahàcre, kyre pê impej ata to ihcajrën.

32

Pê Pahpãm Jaco japrÿ to antuw, Ixaher wÿr

Kam To Ihtêm Xà 32.22-32

Pê Pahpãm caku te cwatôxi kam Jaco to impejti, ne cumã ihparxare jàhtôa ne cugõ. Mã ma Jaco inquêtti jŭrkwa pê cator, ne ma hŭm jŭrkwa wÿr hacpÿ mã cute amji jaxàr. Ne mehprõ me, mehkra cunea to mõ, cumã me hàpên catêjê me, hõ parxare cunea to mõ. Ne ma, por pjê kam ihtõ Exaw ihkrĩ ata wÿr me mõ.

Mã caxwa ri Pahpãm te jũm xũmre na amji ton ne Jaco wÿr cator, ne cute me ajpẽn cujtêan to cõjkwa caprêc. Mã hũmre nõ ita te nee Jaco mã hũcanâr nare na amji cajpêr, ne hapôr hi jagân, cute cuprõan kam, ne cupê to ipicapôn.

Mã hũmre pê Pahpãm ata cumã:

— Cama imã hikra, wa uu ne tẽ, ramã apê to mõi he — hane.

Mã Jaco cumã:

— Wÿr wa ha, ate imã ihcunea to impejti na amji ton nare kam, amã hikra — hane.

Mã hũmre ita cumã:

— Imã amji japrÿ jarê — hane.

Mã cumã:

— Ipê Jaco — hane.

Mã cumã:

— Hamre, hipêr apê Jaco nare. Ampo na? He gaprÿ ita kôt harên xà pê “Ihhêj xi”. Ne ita caxuw apê Ixaher. Ampo na? He gaprÿ ita kôt harên xà pê “Pahpãm me cute ajpẽn cujtên”. Ampo na? Ca ate ipê cõjkwa kam Apãm Cati me ajpẽn cujtên, cwÿrjapê ca atÿj, me hũmre me, me Apãm Cati tohjê — hane.

Mã Jaco te ihcukij to:

— Jũ mã ri gaprÿ te? — hajÿr.

Mã hũmre ita cumã:

— Ampo na mã ca apu ijaprÿ na icukij? — hane. Ne pea cute Jaco mã ihcakôc to impej, ne ma tẽ.

Mã Jaco te pjê ata mã haprÿ to Paniher, ita jarên xà te “Pahpãm kuc”. Ne cute amji mã:

— Wa ite Pahpãm pupun ne cormã itĩar — hajÿr. Ne pyt cator, mã ma me mõi xà ita na me mõi. Ne cumã ihkjê xà, mã to jôt to mõi.

33

Jaco me Exaw hipêr me ajpên pupu

Kam To Ihtêm Xà 33.1-20

Jirô pê mã ri Jaco te Exaw pupun, mã hÿrmã cute me hÿmre to cwatxênta ne me to mŏ. Mã Jaco te hŏmpun ne ampeaj kam cumã hÿpa. Mã cute amji mã:

— Pê wa cupê ihcajrên xà py, cwÿrjapê quê ha ihtÿj hahpan xà na icura — hajÿr. Na ri Jaco te ihtŏ cajpar xwÿjrea na mam cute cumã ampo jŏr xà atajê kujahêc. Ne hapua na mehkra to me mŏ. Mã Jaco mam ihkrãa ri mŏ, ne Exaw cuna mã hŏpŏrpo ne ihpÿpÿm to zet.

Mã Exaw ma hÿrmã ipicahur, cute ihcajpar prãmte. Ne cute me ajpên cajpar, ne me ajpên cahôr, ne me ajpên japête ame amrã. Mã Exaw rÿt ne cute pyjê atajê me, me ahkrare itajê pupun, ne Jaco cukij ne cumã:

— Mêr jÿmjê mã akôt me mŏ itajê? — hajÿr.

Mã Jaco cumã:

— Pahpãm te ri ipê cumã hàpên catê ita mã mehkra itajê jŏr — hane. Mã me hàpên catêjê cahãj me, mehkra me, mehprŏ cunea te Exaw cuna mã mehkŏn krã na me hÿr.

Mã Exaw te ihcukij ne cumã:

— Ne mêr ampo na mã ate amji cumam ampo jàhtŏa to me hÿmre kujahêc, por wa ite mehcajpar atajê? — hajÿr.

Mã Jaco cumã:

— Wa ite amji to acajpuaw prãmte, ite amã ampo jŏr xà atajê kujahêc, mãr ca nee ikam acryc nare — hane.

Mã Exaw cumã:

— He imã hàhtôa to hàhtô, pom amã ampo itajêa ri hanea ne imã — hane.

Mã Jaco cama apu ampo itajê to kam hapac to mō ne cumã:

— Quê ha amã ikĩn na, ca ha atỳj ite amã ampo jŏr xà itajê na amji capa. Ampo na? Wa ite akuc pupun, mã ihhêj rŭm akuc ita pê Pahpãm kuc, na ri ijirôa pê acarôt tỳj. Ne gapacta ne ite amã ampo jŏr xà itajê na amji capa. Ihkwỳa ri Pahpãm te hàhtôa ne imã hŏr, na wa ha amã itajê gŏ — hane. Ne pea cute ihhi kwĩn.

Mã Exaw te ampo itajê na amji caxàr, ne cute Jaco mã harkwa to:

— Měr hacme, wa ha ma me akôt mō — hajỳr.

Mã Jaco cumã:

— Amã, imã cormã ikra kryjre na, me hahkre pej. Ne hanea ne imã pryti cahãjti kà cacô na, amã hahkre pej. Cu ha me to pahkyhkyj, quê ha nee me hũcanãr nare, cwỳrjapê wa ha hapua na akôt me to mō — hane. Ne ma Jaco te Exaw pynãr, ne ma Xucot jŏ krĩ kam me hàhhuc cri. Ne ma Krĩjikre wỳr me mō ne me cator.

Jirô pê mã ri krĩ ata na pire mã Jaco pê Ixaher te pjê nŏ kwỳ japrôr, ne kam hũrkwa xãm ne kam ihkrĩ. Ne curia ri cute Pahpãm mã me ampo to caxàr xà caxuw ajpên jipy kên jakôt, ne ihtỳj kam, cute Pahpãm mã me ampo jŏr xà caxuw ampo pry to me capa. Ne cute cumã haprỳ jŏr to Ererore Ixaher, ita jũjarên xà te “Pahpãm Carôt tỳjti ata pê ri Ixaher catêjê jŏ Pahpãm”.

37

Joje pê Ixaher kra jarĕn xà

Kam To Ihtĕm Xà 37.1-35

Pê Raquewkwÿj mã ihkra pÿm ata haprÿ Joje, ne Ixaher pê Jaco mã pê ampeaj kam Raquewkwÿj kra pê Joje ata kĭn, mehkjĕjĕ kwÿ jirôa pê. Na ri cute cumã ihkà impejti, crorti, pajapjĕhti ton.

Mã mehkjĕjĕ te ramã me hÿm te Joje kĭnti ita na me hahkre pej, ne hÿ na ame amji to prãm. Cwÿrjapê pê ma ame Joje curĕ, ne nee cumã amehcakôc pej nare.

Pê Joje amti

Mã Joje pimtir, mã ipimtir ita kam pur kam cumã hŏ arÿjhy pre ita xa, mehkjĕjĕ jŏ arÿjhy pre cahĕ na. Pê mam cute me arÿjhy pre xà ata, pê ajco ihcahkôa na me hakep, ne me ihpre ne me hÿxwÿ. Mã mehkjĕjĕ jŏ arÿjhy pre itajĕ ihcuhĕ impejti kam, hŏ tekjĕ cupate cuna mã ihcunea pÿpÿm, mã hŏ tekjĕ hãm to xa. Ita na ri Joje te mehkjĕjĕ mã ipimtir ita jarĕn. Mã mehkjĕjĕ te mencryac kam mehcukij to:

— Xà ca ha ajkĭ apĕ me ijŏ pahhi, ne me ito ahimpej, wa ha acuna mã acupate ame ipÿpÿm? — hajÿr. Ne pea hipĕr kam me cumã mencryc picamĕn.

Mã hipĕr ipimtir.

Mã pyt me putwÿrÿ me caxĕre mehcunea cuna mã hŏpôrpo ne hikwa. Ne pea cute hÿm me, mehkjĕjĕ itajĕ mã harĕn.

Mã hÿm te ihcukij ne cumã:

— Xà wa ha ajkĩ me ipê caxêre pyràc, ne acuna mã acupate me ijôpôrpo ne ame ijikwa? — hajÿr. Mã mehkjêjê ame kam mencryac to amencryc. Ne hũm ri cama apu ipimtir jarên xà itajê to amji kampa.

Pê mehkjêjê mã Joje curan prãm

Amcro nŏ na Joje kjêjê ma Krĩjikke jŏ pŏ wÿr, hũm jŏ carà cahàcti hôhti to me mŏ, cute ame hamâr to ipa xà caxuw. Ne me ahna amcro te jũ mãn jirô pê Ixaher pê me hũm ita te Joje mã hàkjêr ne cumã:

— Me akjêjê kôt tẽ, ma Krĩjikke jŏ pŏ kam ame carà cahàcti hôhti jamâr to me ipa. Ca ha tẽ ne me hŏmpu, jũ mã ri cute me, ne ajpên imã me harên nŏ to tẽ — hajÿr.

Mã Joje cumã:

— Ma — hane. Ne ma Krĩjikke jŏ pŏ wÿr tẽ. Mã me hũmre nŏ te pŏ kam apu Joje mŏr na hŏmpun ne cumã:

— Jũm mã ca apu hapên to mŏ? — hajÿr.

Mã Joje cumã:

— Wa me ikjêjê japên to mŏ. Xà ca atÿj ajkĩ imã me harê? Jŏ ri mŏrmŏ ame carà cahàcti hôhti jamâr to me ipa? — hane.

Mã hũmre ita cumã:

— Wa ite me akjêjê itajê impar, mã ijapac kam me amji mã: “Hacme Kwapijakrut jŏ pŏ wÿr” hajÿr, wa ite mempar — hane.

Mã cute impar ne ma mehkôt mŏ, ne Kwapijakrut jŏ pŏ kam me kôt cator.

Mã cute ampÿa mã amji wÿr me hŏmpun, ne ihcuran na me amji ton pyrentu, ne me ajpĕn mã:

— Por ipimtir catĕ ata ri ajpĕn tĕ, hacme ne mehcura, ne cŏ kre crà itajĕ nŏ kam me cumĕ, ne ampo jàprĕ te ihkrĕr na, hŭm mã me harĕ. Ne caxi ipimtir ita te jŭ na ton ita na mehkŏpĭ. Jŭ wÿr quĕ ha me pahto ihhimpej — hajÿr.

Mã Rupĕn pĕ mehkjĕjĕ nŏa, ma apu Joje curan ita na to ihcaca ne cute harkwa to:

— Cu ha cŏ kre kam cŏ nare nŏ kam mehtĭar mĕ, ne nee mehcuran nare — hajÿr.

Ne ampo na mã cute me cumã harkwa to hajÿr? Nee mã ampo na nare. Harkwa kŏt cŏ kre nŏ kam, cute me mĕn, mã ahna ahtŭm mã hacpÿa ne cute ihtĕm, ne aracri amji mã caxàr prãm to, pĕ mehkjĕjĕ mã harkwa to hane.

Pĕ mehkjĕjĕ Joje to ihpore na ahpa

Mã Joje cator, mã mehkjĕjĕ itajĕ te mehpro ne me cupĕ ihkà impejti ita caxàr, ne cŏ kre ryti, kam cŏ nare ata kam me mĕn. Ne ame kwÿr kur prãmte, me hÿr, ne pea cute me ampo to hàhpan catĕjĕ kwÿ pupun, mã cawrŏ cahàc kŏ jarŏti pĕ camer kam me pra. Atajĕ pĕ ihtÿj ampo to me hàhpan to me mŏ, Ejit jŏ pjĕ wÿr.

Mã mehkjĕjĕ nŏa japrÿ te Juta ita te mehkjĕjĕ kwÿ mã:

— Cu ha me pahkjĕ ita cura, ne nee me ampo pyr nare. Cu ha cama ihpore na me to ahpa, ne nee mehcuran nare, ampo na cupĕ me pahkjĕ na ri — hajÿr. Hŏ, pĕ me ajpĕn par to hane. Pĕ nee mehkjĕjĕ nŏ pĕ Rupĕn ita me cahĕ na apu mŏr nare.

Mã ampo to me hàhpan catêjê atajê me ahnaa me amji to mõi, mã mehkjêjê itajê te cô kre ita pĩn me Joje caxàr, ne kyre pê me to hũpěr, ihpore hy pràti te winti peaj na cute me to hàhpan. Mã ma amji kôt Ejit jõ pjê wỳr Joje to me mõi.

Mã Rupẽn te amji jaxàr ne nee Joje pupun nare, na ri ihpeacre, ne cumã amji kĩn nare. Mã mehkjêjê te me carà cahàcti nõ curan, ne caprô to cute ame Joje kà jatom, ne ma hũm wỳr me to pra ne me to cator. Ne me cumã ihkà pěr ne me cumã:

— Xà ajkĩ akra kàa mã ita? Wa ite põi kam me cumã icator — hane.

Mã pea, hũm te ihkà pupun pyrentu ne pea apu amrãhti ne amji mã:

— Ampo jàprêa te mõrmõi ihkrěr — hajỳr. Ne amcro jàhtõa kam cormã ihkra tyc ata japê xà to ihkrĩ ne amrã. Pê tee mehkwy, cute ihkra ita to hapactu prãmte ame to hahkre. Ne jũ wỳr quẽ me cupê hũjapê ita cahpêrta.

39

Pê cahãj Joje kên mã cumẽ

Kam To Ihtẽm Xà 39.1-23

Mã ampo to me hàhpan catêjê itajê Ejit jõ pjê kam Joje to me cator. Ne cute krãhtare jõ pahhi japry te Potipar ita mã ihpore na me to hàhpan.

Pê Pahpãm ajco Joje cahê na apu ipa rohnỳtti mã. Ne Potipar jũrkwa kam cute hàpên xà ton xà atajê cunea na ihtehcajpa, ne Joje kôat pê Pahpãm ajco Potipar jũrkwa to impej. Na pê Potipar Joje to ikre kam me hàpên catêjê jõ pahhi. Ne pê Pahpãm, Joje cwỳrjapê, ihcunea

na ikre ata to impej. Ne Potipar ata pê ihtÿj Joje to amji mã ihmpej, ne hũhkra mã hàpên xà cunea jaxà.

Pê Potipar me hĩxi ita ma Joje pupu, ne cumã ihkĩn, pê ajco te cama hõmpuu ne cumã:

— Icahê na nŏ — hane. Pê Joje ajco cumã:

— Wÿr wa ana amji capa. Ampo na? Apjên te ihtÿj amji mã ito hajÿr, ne apê ihprŏ. Wa nee ikên xà ita mã ixàr nare, Pahpãm cuna mã — hane. Ne pê ajco amcro cunea kam Joje wÿ.

Mã amcro nŏ na ikre kam me hamreare, mã ahte Joje me Potipar me hĩxi apu mŏ. Mã cute Joje kà na ipyr ne ihkjên to mŏ, cahê na nŏr prãnte. Mã ma Joje te cupê amji caxàr ne tē, mã hũhkra kam ihkà jàhhuc.

Mã apu kam incryc ne apu caràr, ne cute pŏ pê me hàpên catêjê ame ipa atajê mã hàkjêr ne me cumã:

— Por Ixaher catêjê nŏ ata apu icahê na nŏr prãm, ne cute ipro, wa icaràr mã cute ijicu ne jũ kam tē — hajÿr.

Mã impjên te amji jaxàr, mã cute cumã Joje kà pēr ne hanea ne cumã ihhêj xi. Mã pea Potipar te hĩxi hêj xi xà ita kam hapac, ne Joje pro, ne Ejit jŏ pjê jŏ pahhi te me hacjên atajê cahê na, me hacjên xà kam haxàr. Mã putwry jàhtŏa kam curi ihcuhê.

40

*Pê Joje me hacjên xà kam me ipimtir kôt harē
Kam To Ihtēm Xà 40.1-23*

Ejit jŏ pjê kam pahhi japyr pê Paro ata apu hŏ pĩxŏ cacŏ capi catêjê jŏ pahhi kam incryc, ne

hanea ne apu hŏ pãw ton catêjê jŏ pahhi kam incryc. Ne cute ajwar me haxàr, me hacjên xà kam, por curi Joje me hacjên xà kam xa ata ri. Mã ajwar me ipimtir xà ita to me ipimtir, ne tee apu ihkôt me hakop to hahkre. Mã Joje te mehpeacre na me hŏmpun, ne me cumã:

— Ampo na mã ca ita kam ame apec? — hajÿr.

Mã me cumã:

— Wa me ipimtir, ne jŏm quê ajte me imã me ipimtir itajê kôt hakop ne harê? — hane.

Mã Joje me cumã:

— Pahpãm mã ri me apimtir xà itajê jahkre pej, ne ihtÿj imã harê, na ca ha me imã apimtir xà itajê jarê — hane.

Mã pïxô cacô jŏ pahhi te cumã amji jarên ne cumã:

— Wa ipimtir, mã pïxô kre xà kam pïxô krô crê ne ihcuhê. Ne pea kam irã ne kam hô. Ne ramã imã Paro kŏm xà xa, wa ite pïxô pyr, ne kam hatên, ne Paro mã hŏr, mã cute to ihkŏm — hajÿr.

Mã Joje cumã:

— Apimtir kam pïxô krô incrê ita pê amcro incrê. Quê ha ana amcro incrê, quê ha acator na Paro me cumê, quê ha me acator. Ca ha hacpÿa mã mam gápên xà ata to apê. Ma ito amji japackre, ne Paro mã ijarê. Ampo na? Wa rÿ mã nee me hacjên xà ita kam ixãm nare. Ne nee ite ampo kên ton nare, ixàr xà ita caxuw, me hacjên xà mã — hane.

Mã pãw ton catêjê jŏ pahhi te hajÿar, ne Joje mã ipimtir ita jarên partu, ne cumã:

— Ijôt kam, ikrã kam pãw na kàhàre incrê ne ihcuhhê, wa ma Paro mã to mõi, mã cuwênre pra, ne cute ikrã kam ihcunea pin partu — hajÿr.

Mã Joje cumã:

— Pom kàhàre incrê ita pê amcro incrê. Quê ha ana amcro incrê ita kam, quê ha Paro akrã jakep na me cumê, quê ha me akrã jakep, quê ha cuwênre gĩ krê — hane.

Ne amcro incrê ata kam pê Paro pÿm xà jŏ amji kĩn jŏ amcro. Mã cute me cumã me hàpên catêjê pijakrut itajê cator na me mên, mã cute me cator, me hacjên xà pĩn. Mã cute pĩxô cacô jŏ pahhi mã hacpÿa mã hàpên xà jŏr, ne cute pãw jŏ pahhi krã jakep na me mên, mã cute me ihkrã jakep ne mehcuran. Mã Joje te me hacjên xà kam hũjarên xà ata na, cute me hõmpun. Mã Joje te amji jarên na, pĩxô cacô jŏ pahhi mên, mã ajte nee cute Paro mã harên nare, ne cama to hapac kêt.

41

*Pê Joje pjê jŏ pahhi pê Paro mã ipimtir kôt harê
Kam To Ihtêm Xà 41.1-16, 25-36*

Ne pea cute amji to caku to me ipijakrut, mã Paro pimtir. Ne ipimtir ita kam ma Nir jŏ cô cahê na xa. Mã pryti cahãjti jicotti itajê te xet, ne cô pĩn hàpir, ne apu ahtu kur to ipa. Mã hanea ne ihkôt cahãjti kwÿ kôkôtre, ihhire atajê te xet, ne cô pĩn hàpir. Ne pea cute impejti, jicotti itajê cunea pin par. Mã Paro pimprar.

Ne hacpÿa mã hôt ne hipêr ipimtir xà ita te hajÿr. Ipimtir ita kam ri cute pŏhy cahkô pyxit kam ihte te xet pejti, xwa pejti pupun. Ne hanea

ne ihte te xet kêanre, xwa nare, ihkrôkrôcre itajê japôj na hõmpun. Mã ihkêanre itajê te impejti te xet itajê cunea pin par. Mã Paro hacpỹ ma mã ipimprar, ne ihkrã pictor tu ne nee hõt nare, ne ipimtir ita to pit mã amji kampa, ne iriat na ahna apẽ.

Mã cute Ejit jŏ pjê jŏ xũmre krã kreti te me amji jahkre pejti atajê cunea na hàhwȳr, mã cute me cuprõn. Mã cute me cumã ipimtir itajê jarẽn, mã nee jũm te cumã ipimtir itajê kôt harẽn nare.

Mã cormã pĩxô cacô jŏ pahhi te Joje to amji japackre, me hacjên xà kam, ne cute Paro mã, pê Joje ihtȳj me ipimtir kôt harẽn xà ata na harẽ. Mã Paro te me hacjên xà pĩn Joje na hàhwȳr. Mã cute to hama hô mẽn, ne ihkà to hàhpan, ne ma Paro wȳr cator, ne cuna mã xa. Mã Paro Joje mã:

— Wa ipimtir itajê to ipimtir, mã nee jũm te imã ipimtir itajê nõ kôt harẽn nare. Mã cute, ate atȳj me cumã me ipimtir kôt harẽn na, imã me garẽn. Na wa ite ana ijàhwȳr — hane.

Mã Joje cumã:

— Wȳr wa amjia kôt amã harẽ, quêt ijŏ Pahhiti, côjkwa kam ihkrĩ ata, quê ha imã apimtir ita kôt harẽ, wa ha cormã amã harẽ — hane. Mã Paro te Joje mã hõt kam ipimtir itajê jarẽn partu.

Mã Joje cumã:

— Pom gõt pijakrut ita, quê ha hũjarẽn to hane. Pom pryti cahãjti pejti itajê me pŏhyhti pejti itajê pê caku kam ampeaj kam me cumã me hõ ata pyrãc. Ne pom pryti cahãjti te xet kôkôtre itajê, me pŏhyhti te xet kêanre itajê pê ri prãm jŏ caku te xet ata pyrãac.

— Quê ha caku te xet itajê kam ihtÿj ame hõ kur to ipa. Ne hapu na caku te xet ita kam, quê ha prãm ihkêanre ne. Quê ha caku kam me cumã prãm kêanre xà ata kam, quê ha nee ame mam caku pejti atajê to me amji japackre nare. Cwÿrjapê ca ha Paro, atÿj jũm te amji jahkre pejti ata japê, quê ampo hy catia ne to cuprõ, ne haxwÿr xà kam haxwÿ, por caku jahkre kêatre kam prãm te hajÿr xà atajê caxuw — hane.

*Pê Joje pê pahhi, Ejit jŏ pjê kam
Kam To Ihtēm Xà 41.37-57*

Joje te Paro japackre xà ata na cumã impejti ne cumã ihkĩn, mã cute to amji kam hapac, ne amji mã:

— Ihhêj ne cõjkwa kam Pahpãm te Joje mã, cute amji jahkre pejti jŏr. Cwÿrjapê wa ha me cupê ijarkwa kôt pahhi catêjê jŏ pahhi na hãm — hajÿr. Ne cute cupê me hõ pahhi xà caxuw cumã hũhhi na hê xà caxàr ne cumã hŏr, ne hanea ne cute cumã pahhi kà impejti jŏr, mehcunea te cupê Paro mã hàpên catêjê cunea jŏ pahhi na, me hahkre pej prãmte. Pê Joje pahhi nŏ kra cahãj me, me hikwa tuw. Ne pê cumã ihkra xũmre ajkrut ne ihpÿm, ne me cumã haprÿ to Manaxê me Eprĩ.

Ne ramã Joje na caku te trĩnta. Mã cute Ejit jŏ pjê cunea kam, krĩ cunea kôt, ampo hy to cuprõn na me mên. Mã ihtÿj ihkôt me amji jacjê. Mã caku te xet ita kam ampeaj kam me cumã hõ cati ne hàhtô ita kam, nee me to ipipên nare, ne ahnaa me haxwÿr. Ne Joje te ampo hy to ikre kwÿ jàhtôa to hipu par.

42

Pê Canãn jŏ pjê kam prãm

Kam To Ihtêm Xà 42.1-38

Ne pê hanea ne Canãn jŏ pjê kam prãm ata cato. Mã Jaco pê Ixaher te caku kam prãmti ata kam, Ejit jŏ pjê kam ampo hy me, me hŏ jarĕn par. Mã ma Joje kjêjê atajê me ampo hy japrŏr to me pra, Ejit jŏ pjê wÿr. Mã hapu na ihkjê Pĕnjamĩ ita ikre kam hũm me hàhhuc. Mã Ejit jŏ pjê kam mehkjêjê kwÿ cator, ne Joje mã amehcakŏc.

Mã Joje te mehkjêjê pupun ne me hahkre pej pyrentu, mã nee cute me Joje pê mehkjê na, me hahkre pej nare. Ne xwÿjê mã pê nee me cumã amji jarĕn nare, na pê cuna mã mehpÿpÿm, cute amji to mehkryjre to prãm to. Mã Joje te mam ipimtir nŏ ata to amji japackre. Ne cute mehcukij tŏ:

— Jũ pĭn mã ca me mŏ? — hajÿr.

Mã me cumã:

— Canãn jŏ pjê pĭn wa me ampo hy kwÿ japrŏr to me mŏ. Me ikjêjê me, me ipê hũmre pyxit peaj ata kra pit, wa me. Ne ite me tŏxi, ne hapu na intuwre ita ri curia ikre kam me ipãm me hàhhuc, ne me inŏ pê rÿ pĕa mã hamre — hane.

Mã Joje te me cajpĕar prãmte ihhĕj ne incryac kam me cumã:

— Me apê me hŏmpun catĕjê, ca pjê kwÿ to me gâhkĭj prãmte ame hajÿr to me apa — hajÿr. Ne cute me hacjĕn xà kam me hacjĕn, mã me ahna amcro incrĕ. Mã Joje te me cumã harkwa to:

— Wa ite me gahkre pej prãmte, wa ha me acapi, mŏrmŏ ajkĭ me ahĕj xi nare, nare, mŏrmŏ me ahĕj xi. Ca ha me gũrkwa wÿr me ampo hy

to me mō, ne hacpỹ ne ajpên ate me amji jaxàr xà ata kam, ca ha ajpên me atō intuwre ita japrô. Ne ca ha me anō pyxit ne ahtwỳ, ne me hacjên xà kam xa, quê ha ahnaa me akwỳ me atō intuwre ita to me cato — hajỹr. Mã mehnō ita japrỳ te Ximãw ita curia me hacjên xà kam hàhhuc.

Mã Joje mã hàpên catêjê te ampo hy to me cumã hàhcuprôn partu, ne por ihpore to ampo hy pan me hàmjôr ata, cute hacpỹa mã Joje jarkwa kôt ampo hy cjên xà kam me hir. Mã nee mehkjêjê te me hahkre pej nare. Ne ma me to mō. Mã me ahna caxwa, mã cute ampo hy kam mehpore mã cator, ne ampeaj kam me cumã amji na pa, mã cute amji mã me harkwa to:

— Jũ na xà na mã Pahpãm te me pahto hajỹr? — hajỹr. Ne me hũrkwa mã me cator, ne cute me hũm pê Ixaher mã mehcunea jarên par.

Mã cute harkwa to:

— Ramã nee Joje ipa nare, ne Ximãw nee ita ri apu mōr nare, ca ramã hacpỹ mã mã Pẽnjamĩ to me amōr prãm cakrô, ca ha nee me to amōr nare — hajỹr.

43

Pê hipêr Ejit jō pjê wỳr me mō

Kam To Ihtêm Xà 43.1-34

Mã jũ mã me ahna putwỳr te mã me cupê, por cute me hō japrôr ata jamre. Mã Ixaher te mehkra mã:

— Hacpỹ mã me amji jaxà, Ejit jō pjê wỳr, ne hipêr me ampo hy kwỳ jũhkà — hajỹr.

Mã Juta te hũm mã:

— Ejit jŏ pjê jŏ pahhi ma ame ikjê intuwre ita to me imŏr nare ita na, me ito ihcaca. Jŭ wÿr wa me Pĕnjamĩ japrŏr nare ne me mŏ — hajÿr.

Mã Ixaher te amji kam hapac, ne amji mã harkwa to:

— Jŭ wÿr cu ita pê me amji pytà, mĕr pahhi ita mã ate me ampo jŏr xà impejti to me mŏ, ne hanea ne me Pĕnjamĩ to mŏ. Quê ha Pahpãm pahhi ita cuna mã, cumã cute amji kam hapac xà nŏ xi, quê ha ihtÿj Ximãw me Pĕnjamĩ to tojnŏ, quê ha me amji jaxà — hajÿr. Mã ma hipêr Ejit jŏ pjê wÿr me mŏ.

Pê Joje hipêr mehkjêjê pupu

Ne ma Joje pê ihtŏ wÿr me cator. Mã Joje te mehkŏt Pĕnjamĩ pupun, ne cute cumã hŭrkwa jamãr catê mã:

— Quê ha me hŭmre itajê ita kam ijŭrkwa kam me apà, na ca ha me hàpàn xà caxuw me haprô — hajÿr. Mã ma cumã hàpĕn catê ita te me haprŏr ne me to mŏ, Joje jŭrkwa wÿr. Mã ampeaj kam me cumã amji na pa. Ampo na? He ihtÿj ampo hy cjĕn xà kam ihpore ata na ame amji na amjĩ na ri. Ne cute me Joje mã hàpĕn catê mã, por ampo te hajÿr xà ata na, me amji jarĕn.

Mã me cumã:

— Ame pa nare, me Pahpãm pê me amã ihpore ata gŏ, ne ampo hy jŏ pore, pê wa ramã cupy — hane. Ne cute Ximãw cator, me hacjĕn xà pĩn, ne ma Joje jŭrkwa kàhti ata wÿr me to mŏ. Mã Joje te me ahna amji caxàr, mã cuna mã mehpÿpÿm

par, jirô pê mã ri cute ame cumã ampo jŏr xà atajê jŏr.

Mã cute mehcukij to:

— Xà cormã me apãm ita tĩar? — hajÿr.

Mã me cumã:

— Ýhÿ, cormã ihtĩar ne impeaj, ne cama ramã ihwejtu — hane.

Mã apu Pẽnjamĩ pupu, ne cute me cumã harkwa to:

— Xà atŏ ita pê mã me acahhur? — hajÿr.

Mã me cumã:

— Ýhÿ — hane. Mã Joje te hapu na mehcahur pê ihtŏ ita mã harkwa to:

— Ikra, quê ha Pahpãm ato impej — hajÿr. Ne ramã me kam incwÿr xàa kam, ne ma pŏ mã cato.

Ne cute mehkjêjê mã ajkôt pit mã ihkrĩ xà jahkre par. Cute mam ita jÿr, ne hapu na ita jÿr, ne ihcote na ita jÿr, ne hapua na mehcahur na, Pẽnjamĩ jÿr. Mã mehkjêjê mã hũpaa to hũpa. Ampo na? Jũ mã mã cute ne ajte ajkôt me pÿpÿm xà ata na me hahkre pej, ne me krĩ par? Ne me hirôa pê cute Pẽnjamĩ mã hŏ jŏr. Mã mehcunea jàpàn.

44

Pê Joje hipêr mehkjêjê capi

Kam To Ihtêm Xà 44.1-34

Mã iràrà na ma ramã me mŏr xàa kam, mã Joje te cumã hàpên catê mãn, ne cumã me hàmcjên xà kam ampo hy to hipu partu, ne kam ihpore nŏr par. Ne Pẽnjamĩ jàmçjên xà kam, cute aracri cumã Joje kŏm xà impejti ata xàr. Mã ma awcahti

xà wỳr me to mō. Mā me ahna ahtũmre mā Joje te mehkôt cumã hâpên catê kujahêc, quê mehcukij, ampo na mā ajte cute me cupê ihkôm xà to hàhkīj.

Mā ma cumã hâpên catê ata mehkôt tē, ne cute me cahuc, ne mehcukij, ne me cumã:

— Ampo na mā ate me ijō pahhi pê ihkôm xà to gâhkīj? — hajỹr.

Mā mehkjêjê me cumã:

— Hamreare, wa nee me inō te to ijâhkīj nare. Ca hapên prãm ne gapacta ne hapê. Ca ha ate me inō jō kâhà kam pahhi kôm xà ita mā acator na, quê ha ty, ne me icahhur, wa ha cama amji to me cumã ijâpên catêjê na — hane. Mā cute hō pahhi kôm xà japên kam ihtêm, ne cute Pẽnjamĩ jō kâhà kam cumã cator. Mā mehcunea amehpec, ne ma hacpỹ mã cute krĩ wỳr me amji jaxâr.

Mā cormã ikrea kam Joje jỹ, mã cute me amji jaxâr ne hỹrmã me cator, ne Joje cuna mã pjê kam mehpỹpỹm. Mā cute harkwa to me cumã:

— He, xà ite ampo itajê cunea na me gahkre pej na, me apê ijahkre kêatre? — hajỹr.

Mā Juta cumã:

— Me ijarkwa jũ to, wa ha amã me icakôc? Pahpãm te ri, por pê wa me ikên to ata jahpan xà na, ame ito kên. Na wa ha cama amji to amã me ijâpên catêjê na — hane.

Mā Joje te me cajpẽar prãmte me cumã:

— Quê! Por hō kâhà kam ikôm xà nō ata, quê ha pyxit peaj ne cupê imã hâpên catê, ne me acahhur gapacta ne me acuto, me apãm wỳr — hajỹr.

Mā Juta cumã:

— Me ijō inxū ita ramã ihwejtu, ne ramã cumã ihkra kīnti ata cupê ipictor, ne wa ihkra ita to me cumã imōr nare, quē ha hūjapê to amji cura. Ne ito ca ha haxà jahê, wa ha pa amji to amã ijâpên catê na — hane.

45

Pê Joje mehkjêjê mã amji jarê

Kam To Ihtēm Xà 45.1-28

Mã Joje te hūcanār nare na amji cajpēr, ne mehkjêjê intête, cute me cuprōn atajê cunea cator, mã mehkjêjê pit jàhhuc. Mã apu amrã ne cute mehkjêjê mã:

— He ipê Joje — hajÿr. Mã Joje cupate mehkjêjê aracri amehcuhhê. Mã hipêr me cumã:

— Ipê Joje, ipê, por pê ca me atō to ihpore na me ahpa ata wa. Pê Pahpãm mam me acumam ikujate, mār wa me ato me atyc xà jahpa. Na ca ha me pra, ne me pajō inxū mã me ijarê — hane. Ne cute Pēnjamī pÿn, ne ihkôt mehkjêjê japÿn par.

Mã Paro te Ixaher pê Joje pãm na harēn par, ne cute haprōr na mēn, quē amji wÿr haprô quē cahê na ihkrī. Mã Joje te me cumã amji jarēn jirô pê mã ri, hūm mã cute ampo kīn xà jōr xà atajê kujahêc.

Pê Ixaher mehkra mea mã Ejit jō pjê wÿr me antuw

Mã mehkjêjê te me amji jacjên, Canãn jō pjê wÿr, ne cute me hūm pê Ixaher ata mã Joje tīar na me harēn. Ne hanea ne cupê Ejit jō pjê jō pahhi na me cumã harēn. Mã nee hūm te me hūjarēn xà ita to amji mã hajÿr nare, ne nee

ajmār hūpar nare, ne ihkrā pictor tu. Ne cute Joje te ampo kīn xà te cawrô jõ kujti to hipu tu na hõmpun, ne hacp̄ya mǎ amji krā kam hapac. Ne cute amji mǎ harkwa to:

— Xāmte cormǎ ikra pē Joje tīar na ipa, na wa ha ityc xwýjrea na itýj hõmpu — hajýr.

46

Pē Pahpām Ixaher to hàhtôa na cumã hūjahkre

Kam To Ihtēm Xà 46.1-7, 28-33; 47.1-11

Ne ma Ixaher ita hàhcukrêj me, hõ pryti me, mehkra cunea to mō, ne ma pry cahti rī Pêxerpa jõ krī xa ata wýr me mō, curi me hõt prāmte, ne me cator. Mǎ caxwa mǎ cute ampo pry ita curan, ne cute to Pahpām kam hapac xà caxuw to caxàr.

Mǎ caxwa rī Pahpām te Ixaher mǎ ihcakôc, ne cumã:

— Ipê gō Pahhiti, ne ipê apām Pām, na ca ha nee apu Ejit jõ pjê wýr amōr xà ita cupa nare. Ampo na? Wa ha ato gàhtôa to gàhtô, ne jū caxuw hacp̄ya ne Canãn jõ pjê wýr ajpên me atàmxwý tàmwxwýjê to amji jaxà — hajýr.

Mǎ me ahna apê mǎ ma me mō, Ejit jõ pjê wýr. Ne ramã me hàhtêp, mǎ Ixaher te amji cumam Juta kujahêc, quê Joje mǎ ramã hýrmã hàhtêp to mōr na harê. Mǎ tē ne Joje wýr cator, ne cute cumã hūm jarên. Mǎ Joje jūpar, ne cute hõ cawrô na kujti to hàhcuprôn, ne ma cute hūm cajpar prāmte tē. Ne cute cajpar, ne me ajpên pýn, ne ame ajpên kam me amrãhti, ne cute me ajpên kam mencwýr ita krýnre nare.

Mǎ Ixaher pē hūm ata te cumã harkwa to:

— Hamre, wa ha itỳj ato ijapac xà nare kam ty. Ampo na? Wa ite atĩar na akuc pupun, ne hanea ne apeaj na apupun, na wa itỳj ita caxuw ityc to prãm — hajỹr.

Mã Joje te mehkjêjê mã:

— Hã, wa ha ma tẽ, ne Paro mã ramã me acator na me garẽ, ne hanea ne me apê carà cahàcti jamãr catêjê na cumã me garẽ. Quê ha ihtỳj pŏ ita kam me gàhhuc na me gamã, ca ha kam me ahtwỳ — hajỹr.

Ne ma tẽ ne cator, ne cute Paro mã me harẽn, ne cute mehkjêjê to xĩc ne cumã me hahkre. Jirô pê mã ri Joje te hũm japrôr ne ma Paro wỳr to mŏ, mã cute Pahpãm mã Paro cajrẽn to impejti. Mã Paro te Ejit jŏ pjê kam me hàhhuc na me cumã harkwa, mã me hàhhuc. Hamre.

47

Pê Ejit jŏ pjê kam prãm cati cato

Kam To Ihtêm Xà 47.13-20

Ne caku te xet ita kam hàhhuc, mã hamre, pjê cunea kam ampo cunea tyc par, ne ampeaj kam prãm cati.

Na ri ma Joje wỳr mehcunea me pra, cute me ampo hy japrôr prãmte. Mã hanea ne ampỳa mã amehkrĩ atajê te hajỹar, ne me hapôj. Ne me cupê ihpore jamre par, mã cute me hŏ parxa to, ihpore na me hàhpan kam mehtêm, mãr quê ame to me hŏ pê ampo hy japrô. Ne me cupê pryti jamre par, mã ma cute me hŏ pjê to, ihpore na me hàhpan kam ihtêm, ampo hy caxuw.

Pê Joje Paro mã ajco ampo itajê cunea japrôr to ipa. Mã hamre, Paro Ejit jŏ pjê cunea to hŏ tekjê

KAM TO IHTĚM XÀ JŎ KÀHHÔC 9:9-17^{xiv}KAM TO IHTĚM XÀ JŎ KÀHHÔC 9:9-17

ne to hŏ pjê. Ne Joje pê ri me hŏ pahhi catêjê jŏ
pahhi.

PAHPÃM JARKWA CUPAHTI JÕ KÀHHÔC
Canela: PAHPÃM JARKWA CUPAHTI JÕ KÀHHÔC
(Portions)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Canela)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

09d4e460-c38b-52b7-81c1-8300bfeb466a